

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

bakalářské kombinované studium
2012 – 2013

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Zdeněk Procháska

**Řecká národnostní menšina s akcentem na
Jihomoravský kraj**

Praha 2013

Vedoucí bakalářské práce:
Mgr. Jana Zachová

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

Bachelor Combined (Part time) Studies
2012 - 2013

BACHELOR THESIS

Zdeněk Procháska

**The Greek minority with an accent on the South
Moravia**

Prague 2013

The Bachelor Thesis Work Supervisor:
Mgr. Jana Zachová

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

Zdeněk Procháska, DiS.....

Poděkování

Rád bych na tomto místě poděkovat své vedoucí bakalářské práce, paní Mgr. Janě Zachové, za ochotu a vstřícnost při konzultaci jednotlivých částí práce a za cenné poznatky, rady a připomínky po celou dobu její tvorby. Rovněž bych chtěl poděkovat své rodině a obzvlášť manželce za toleranci, trpělivost a pomoc po celou dobu studia.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá za pomoci analýzy v dostupné literatuře životem řecké národnostní menšiny v Československu, později v České republice s akcentem na Jihomoravský kraj. Poukazuje na pozadí historických faktů důvody řecké emigrace na naše území v polovině 20. století v souvislosti s občanskou válkou v Řecku, která vznikla po druhé světové válce v letech 1946-1949, jako následek politicko-ideologického boje. Přibližuje začlenění řecké národnostní menšiny mezi Čechy, jejich kulturu, tradice a jaká práva a ochrany jsou přiznávány uznaným národnostním menšinám v České republice.

Klíčové pojmy

Analýza, cizinec, historie, kultura, národnostní menšina, rozhovor, Řecko.

Annotation

This bachelor thesis deals with the analysis of the available literature about life of Greek minority in Czechoslovakia and later in the Czech Republic with an accent on the South Region.

It points the background of historical facts reasons of Greek emigration to our country in the mid 20th century in connection with the Greek Civil War, whose origin was after the Second World War in 1946-1949, as a result of political and ideological struggle.

Closer integration of the Greek national minority among the Czechs, their culture, traditions, and what the rights and protections are accorded to recognized national minorities in the Czech Republic.

Key words

Analysis, culture, ethnic minority, foreigner, Greece, history, interviews.

Obsah

ÚVOD	8
1 Vymezení pojmů	10
1.1 Národ.....	10
1.2 Národnostní menšina.....	11
1.3 Cizinec.....	12
2 Právní ochrana národnostních menšin poskytovaná Českou republikou	14
2.1 Ústava České republiky	14
2.2 Listina základních práv a svobod.....	14
2.3 Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin	15
2.4 Rada vlády pro národnostní menšiny	16
3 Historie a důvody řecké migrace	19
3.1 Řecko v 40. letech 20. století.....	19
3.2 Občanská válka	22
3.3 Příchod řeckých emigrantů do Československa	27
3.3.1 Dětská emigrace	28
3.3.2 Mikulov, první zastávka řeckých dětí	29
3.3.3 Brno - Maloměřice	32
3.3.4 Adaptace řeckých dětí	32
3.3.5 Emigrace dospělých	33
3.4 Repatriace - návrat do vlasti	36
3.5 Současnost.....	38
3.5.1 Generační skladba Řeků	41
4 Řecké tradice a náboženství	43
4.1 Tradice a svátky	43
4.2 Náboženství.....	43
5 Sociokulturní aktivity a spolky	49
5.1 Řecké organizace a spolky	49
5.1.1 Asociace řeckých obcí	49
5.1.2 Spolky řecké menšiny v Jihomoravském kraji	50
5.2 Řecká obec Brno	52
ZÁVĚR	54
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	56
SEZNAM TABULEK	I
SEZNAM PŘÍLOH	II

ÚVOD

Modrobílí Češi neboli Řekové žijící v České republice. Kdo jsou, kdy a jakým způsobem se ocitli v Čechách? Bakalářská práce z okruhu multikultury je zaměřena na Řeckou národnostní menšinu s akcentem na Jihomoravský kraj. Jedná se o málo známou etnickou menšinu, jejichž přítomnost na území předválečného Československa a válečného protektorátu byla zcela ojedinělá. Změna nastala v polovině 20. století v souvislosti s řeckou občanskou válkou, kdy se Československo, stalo pro mnohé emigrující Řeky druhým domovem.

Významnou roli v lidských osudech řeckých emigrantů, sehrálo starobylé jihomoravské město Mikulov, nacházející se v samé blízkosti státní hranice s Rakouskem. Koncem dubna roku 1948 přijel do Mikulova první vlakový transport s řeckými dětmi a provizorní prostory bývalých kasáren se staly prozatímním domovem řeckých dětí, jenž nesl výstižný název „Záchytný domov řeckých dětí“. Jednalo se o místo, kde byla uskutečněna celková prezentace včetně hygienické i zdravotní prohlídky. V průběhu roku 1948 následovaly další tranzity řeckých dětí a v září roku 1949 přicestoval do Mikulova první vlak s dospělými emigranty.

Mikulov v současné době představuje místo, kde žijí vedle sebe občané rozdílných národností, včetně osob hlásící se k řecké národnostní menšině. Jako důkaz bezkonfliktního společného sousedského soužití se od roku 2000 pořádá každé léto v Mikulově Festival kultur národů Podyjí. Jedná se třídní kulturní záležitost, kde je vytvořen prostor pro všechny přítomné národnostní skupiny, včetně příslušníků řecké menšiny, aby představili své divadelní, hudební, taneční i kulinářské výtvořky.

Cílem bakalářské práce je na základě historických aspektů objasnit příčiny, které vedly řecké obyvatelstvo k odchodu z rodné vlasti do tehdejších lidově demokratických zemí a taktéž do Československa. Pozornost je věnována od příchodu emigrantů na naše území až po současnost včetně přiblížení jejich prvků kultury, zvyků, náboženství, tradic a částečné asimilaci etnické menšiny do majoritní společnosti.

Bakalářská práce je rozčleněna do pěti kapitol. První kapitola obsahuje přiblížení terminologie: národ, národnostní menšina, cizinec. Následující kapitola pojednává, jaká práva jsou minoritám pobývajícím na území České republiky přiznávána a které zákony mají užší souvislost s národnostními menšinami. Národnostní menšinu lze charakterizovat tím, že disponuje intenzivním národnostním vědomím, které se opírá

o historické, jazykové a kulturní tradice mateřského národa. Tvoří početně menší skupinu osob od ostatního obyvatelstva a její příslušníci, občané tohoto státu, vykazují v etnickém, náboženském nebo jazykovém ohledu odlišné znaky, od majoritní společnosti.

Pro objasnění příčin emigrace Řeků, mapuje třetí kapitola situaci v Řecku ve 40. letech 20. století a důvod i průběh občanské války v letech 1946 – 1949. Protože značná část emigrace se týkala především malých dětí, je zde přiblížen osud řeckých dětí umístěných v záchranné stanici v Mikulově a jejich postupná adaptace do českého prostředí. Nemalá pozornost je věnována příchodu a životu řeckých dospělých emigrantů, generační skladbě Řeků, včetně pozdějších důvodů k následné repatriaci. Čtvrtá kapitola se zabývá a přibližuje nejvýznamnější řecké tradice, svátky a náboženství. Na závěr práce jsou přiblíženy sociokulturní spolky působící v Jihomoravském kraji a činnost organizace, Řecká obec Brno.

1 VYMEZENÍ POJMŮ

V bakalářské práci o příslušnicích řecké národnostní menšiny žijící na území České republiky se vyskytují podstatné pojmy, se kterými je potřeba se seznámit a blíže je objasnit. První z nich je národ. Na základě určité příslušnosti k národu se lidé hlásí k národnostem. Seskupením národností se vytváří národnostní většina a národnostní menšina. Druhým pojmem, blíže vysvětleným, je právě národnostní menšina. V běžném povědomí lidí je často spojována národnostní menšina s cizinci. Ve skutečnosti se jedná o dva odlišné pojmy, které jsou postaveny na získání českého občanství. Příslušníci národnostních menšin mají zákonem uznané české státní občanství, kdežto cizinci české státní občanství nevlastní. Cizinec je třetí pojem, který je interpretován.

1.1 Národ

V současné době neexistuje přesně uznávaná definice národa. Národ je chápán v různých kulturních oblastech rozdílně. Ve střední Evropě např. v Německu převažuje etnické pojetí národa, kdy je zdůrazňován společný jazyk a kultura. Národnost je zde vykládána tím způsobem, že jako Němec se musí člověk narodit. V západní Evropě zejména ve Francii a Velké Británii, je národ porozuměn jako společenství lidí, které spojuje příslušnost k jednomu státnímu útvaru. Příslušnost k národu lze rozlišovat:

- objektivisticky, která je daná především narozením popř. jazykem,
- subjektivisticky, příslušníkem národa je ten, kdo se za takového příslušníka považuje,
- státoobčansky, příslušníkem národa je státní občan bez ohledu na původ.

V České republice je právním řádem dáno čistě subjektivistické pojetí, kdy každý má právo být považován za člena etnické či národnostní skupiny, kterou si vybere.¹ Velký sociologický slovník charakterizuje národ jako osobité a uvědomělé kulturní a politické společenství, na jehož utváření mají největší vliv společné dějiny a společné území.² Národ můžeme také chápat jako pospolitost lidí, kteří jsou spojeni společnými

¹ BUDILOVÁ, L. et al. *Policista v multikulturním prostředí*. Praha: 2005. s. 11. ISBN 80-903510-1-8.

² MAŘÍKOVÁ HANA, PETRUSEK MILOSLAV, VODÁKOVÁ ALENA. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. s. 668-669. ISBN 80-7184-164-1.

hodnotami a tradicemi, jazykem, dějinami, náboženstvím apod. a obvykle žijí ve stejném zeměpisném prostoru.³

1.2 Národnostní menšina

Pojem národnostní menšina je poměrně mladý a nebyl v ani jedné právní normě definován, až teprve zákon č. 273/2001 Sb. o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, který schválila Poslanecká sněmovna ČR dne 10. července 2001, který nabyl účinnosti dnem vyhlášení 2. srpna 2001, vymezuje pojem národnostní menšina v paragrafu 2 takto:

- 1) *„Národnostní menšina je společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početnou menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo.*
- 2) *Příslušníkem národnostní menšiny je občan České republiky, který se hlásí k jiné než české národnosti a projevuje přání být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti.*

Z této zákonné definice tedy vyplývají následující charakteristiky národnostní menšiny:

- *jedná se o skupinu občanů České republiky,*
- *odlišují se od většiny počtem, jazykem, kulturou, původem, tradicemi,*
- *spojuje je úsilí o zachování a rozvoj svébytnosti menšiny,*
- *menšina má historickou souvislost s Českou republikou.“⁴*

Z důvodové zprávy zákona č. 273/2001 Sb. o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů je patrné, že na území České republiky žije dvanáct následujících národnostních menšin:

³ JIRÁSKOVÁ, V. *Základy společenských věd*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. s. 203-204. ISBN 80-86432-66-1.

⁴ ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. Praha: Portál, 2001. s. 33. ISBN 80-7178-648-9.

- bulharská,
- chorvatská,
- maďarská,
- německá,
- polská,
- rakouská,
- romská,
- rusínská,
- ruská,
- řecká,
- slovenská
- ukrajinská.⁵

V České republice dnes žije přes tři tisíce lidí hlásících se k řecké národnosti. Podle sčítání lidu, domů a bytů v roce 2001 se k řecké národnostní menšině hlásilo 3 219 obyvatel České republiky. Podle vlastních odhadů menšiny však jde až o 7 000 osob. Řecká komunita je usídlena v následujících městech: Praha, Brno, Ostrava, Jeseník, Krnov, Třinec, Karviná, Šumperk, Vrbno pod Pradědem, Havířov a Bohumín. Početně menší komunity Řeků žijí i v dalších místech: Jablonec nad Nisou, Liberec, Hradec Králové, Jihlava, Vyškov, Olomouc, Strážnice, Znojmo, Mikulov⁶.

1.3 Cizinec

Podle české legislativy je cizincem každý, kdo není státním občanem České republiky. Zákon č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů definuje v paragrafu 1., odst. 2., pojem cizinec následovně „*cizincem se rozumí fyzická osoba, která není státním občanem České republiky, včetně občana Evropské unie.*“⁷ Jedná se tudíž o osobu, která nemá

⁵ ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. Praha: Portál, 2001. s. 33. ISBN 80-7178-648-9.

⁶ VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Řecká národnostní menšina* [online] 2012 [cit. 2012-12-07]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/mensiny/recka-narodnostni-mensina-16156/>

⁷ Zákon č. 326/1999 Sb., O pobytu cizinců na území ČR, a o změně některých zákonů (zákon o pobytu cizinců). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, s. 7406. [online] 2010 [cit. 2012-12-07]. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3323>

přiznaný státní občanství České republiky a může ji být za určitých podmínek ukončen pobyt či lze i takovou osobu vyhostit z území České republiky.

Zákon také rozlišuje cizince, kteří jsou občany Evropské unie, cizince ze zemí mimo Evropskou unii, cizince ze třetích států a cizince ze států Norska, Švýcarska, Islandu a Lichtenštejnska. Vstup i pobyt cizinců na území České republiky je regulován a někteří cizinci mají vízovou povinnost. Cizinci jsou oproti občanům České republiky zbaveni určitých politických práv, jako například nemají právo volit, být volen, být členem politické strany. Taktéž je jim odepřeno právo vykonávat státní funkce: poslanec, soudce, prezident republiky apod. a vykonávat některá povolání (voják, policista, matrikář, apod.).

Cizincům jsou naopak přiznávány následující práva:

- právo petiční,
- právo sdružovat se v občanská sdružení,
- právo shromažďovací.

Existuje řada oblastí, kde cizinci mají stejná práva a postavení jako státní občané České republiky. Jedná se zejména o trestní právo, občanské právo, přestupkové právo, rodinné právo či obchodní právo.⁸

⁸ BUDILOVÁ, et al. *Policista v multikulturním prostředí*. Praha: 2005. s. 9. ISBN 80-903510-1-8.

2 PRÁVNÍ OCHRANA NÁRODNOSTNÍCH MENŠIN POSKYTOVANÁ ČESKOU REPUBLIKOU

2.1 Ústava České republiky

Ústava České republiky spolu s Listinou základních práv svobod, jakožto nejvyšší a základní zákon státu, již v preambuli deklaruje, že v České republice jsou občané rovnoprávní a svobodní lidé uctívající lidská práva a zásady občanské společnosti. Na základě výše uvedené formulace je možno dospět k závěru, že i příslušníci menšin mají na území České republiky rovnoprávné postavení s ostatními občany státu a není povolena jakákoli jejich diskriminace. V hlavě první, čl. 1 uvedeného zákona se pojednává i mimo jiné o tom, že Česká republika je stát založený na úctě k právům a svobodám člověka a občana. Pro oblast menšinových práv je mimořádně důležitý článek 3, na jehož základě je zařazena Listina základních práv a svobod do ústavního pořádku České republiky.⁹

2.2 Listina základních práv a svobod

Česká republika se otázkou národnostních menšin začala zabývat ihned po svém ustavení (01. ledna. 1993). Za základ své národnostní menšinové politiky, formulované v roce 1993, přijala Listinu základních práv a svobod, jež vznikla jako společný dokument ČSFR na přelomu let 1990 – 1991 a byla uzákoněna 9. ledna 1991 (č. 23/1991 Sb.). Listina byla sepsána v době, kdy imigrační příliv cizinců do tehdejší ČR (ČSFR) byl teprve v počátcích. Listina základních práv a svobod má právní sílu ústavního zákona. Dle Ústavy ČR jsme povinni dodržovat závazky mezinárodního práva. Z následujícího vyplývá, že jsou závazné všechny dokumenty, které upravují lidská práva (Všeobecná deklarace lidských práv, Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace, Evropská úmluva o ochraně lidských práv a svobod, Rámcová úmluva o ochraně menšin). Listina základních práv a svobod je velice klíčovým dokumentem v oblasti ochrany menšin v České republice, neboť jsou zde explicitně vyjádřena práva národnostních menšin.

Pro příslušníky národnostních menšin v otázce ochrany je důležitý článek třetí, kde je uvedeno v odst. 1, že základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu

⁹ Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, (Ústava ČR). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1993, s. 4 [online] 2010 [cit. 2012-12-07]. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=z&id=22427>

pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnosti nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.

V článku tři odst. 2 je uvedeno, že každý má právo svobodně se rozhodovat o své národnosti. Zakazuje se jakékoli ovlivňování tohoto rozhodování a všechny způsoby nátlaku směřující k odnárodňování.

V článku tři odst. 3 se stanoví, že nikomu nesmí být způsobena újma na právech pro uplatňování jeho základních práv a svobod.

Další práva národnostních menšin jsou přiznávána v hlavě třetí, kde v článku dvacet čtyři je uvedeno, že příslušnost ke kterékoli národnostní menšině nesmí být nikomu na újmu. V článku dvacet pět je stanovena záruka všeobecného rozvoje občanům tvořící národnostní menšiny. Zaručuje se právo na vzdělání v jejich jazyku, právo užívat jejich jazyk v úředním styku, právo účasti na řešení věcí týkajících se národnostních a etnických menšin.¹⁰

2.3 Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin

Práva příslušníků národnostních menšin upravuje speciální zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, který nabyl účinnosti dne 2. srpna 2001. Zákon upravuje podrobnosti požívání práv zaručených v článku dvacet pět, odst. 2 Listiny základních práv a svobod. V úvodu zákona je definováno, co je menšina a kdo je jejím příslušníkem. Konkrétně zákon upravuje výkon těchto práv:

- právo svobodné volby příslušnosti k národnostní menšině,
- právo na sdružování příslušníků národnostní menšiny,
- právo účasti na řešení záležitostí týkajících se národnostní menšiny,
- právo na užívání jména a příjmení v jazyce národnostní menšiny,
- právo na vícejazyčné názvy a označení,
- právo na užívání jazyka národnostní menšiny v úředním styku a před soudy,
- právo na užívání jazyka národnostní menšiny ve věcech volebních,
- právo na vzdělávání v jazyce národnostní menšiny,

¹⁰ Zákon č.2/1993, Listina základních práv svobod, In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1993, s. 17-18. [online] 2010 [cit. 2012-12-07]. Dostupné z: [http:// aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type= c&id=5989](http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5989).

- právo na rozvoj kultury příslušníků národnostních menšin,
- právo na rozšiřování a přijímání informací v jazyce národnostní menšiny.¹¹

2.4 Rada vlády pro národnostní menšiny

„Rada pro národnosti vlády ČR byla původně formálně zřízena v souvislosti s přijetím ústavního zákona č. 144/1968 Sb., o postavení národností v Československé socialistické republice. Ten v čl. 5 stanovil, že zákony národních rad též stanoví, při kterých zastupitelských sborech a výkonných orgánech se zřizují orgány, které budou zabezpečovat uskutečňování práv národností (účinnost této zákonné normy zrušil ústavní zákon č. 23/1991 Sb., kterým se uvádí Listina základních práv a svobod jako ústavní zákon Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky).

Po listopadu 1989, v podmínkách tehdejší československé federace, schválila vláda ČR usnesením ze dne 13. března 1991 č. 72, k návrhu Statutu Rady pro národnosti vlády České republiky, nový Statut Rady. Jeho platnost zrušilo usnesení vlády ze dne 11. května 1994 č. 259, o schválení Statutu Rady pro národnosti vlády České republiky. Platnost tohoto Statutu Rady zanikla usnesením vlády ČR ze dne 10. října 2001 č. 1034, o zřízení Rady vlády pro národnostní menšiny, jeho současné znění bylo schváleno vládou dne 25. ledna 2012.

Rada je poradním a iniciativním orgánem vlády pro otázky týkající se národnostních menšin a jejich příslušníků. Současná Rada je zřízena ve smyslu § 6 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšiny a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.“¹²

Působnost Rady je zajištěna článkem dva Statutu rady vlády pro národnostní menšiny, schválený vládou dne 25. ledna 2012 (usnesení č. 60).

V článku dva odst. 1 je uvedeno, že Rada v rámci své působnosti sleduje dodržování Ústavy České republiky, Listiny základních práv a svobod, mezinárodních smluv o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána, zákonů a dalších právních norem ve vztahu k příslušníkům národnostních menšin.

¹¹ zákon č. 273/2001 Sb., O právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších úprav, s. 6461-6463. [online] 2012 [cit. 2012-12-07]. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3682>

¹² VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. Rada vlády pro národnostní menšiny [online] 2012 [cit. 2012-12-07]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/historie-a-soucasnost-rady-15074/>

Působnost Rady je vymezena zákonem, nařízením vlády, statutem a usneseními vlády.

Rada plní následující úkoly v článku dva odst. 2

- písm. a) sleduje vnitrostátní plnění mezinárodních závazků České republiky z hlediska práv příslušníků národnostních menšin, zejména závazků plynoucích z Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin, Evropské charty regionálních či menšinových jazyků a dalších mezinárodních smluv o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána. Zajišťuje přípravu opatření vlády, která se týkají práv příslušníků národnostních menšin v České republice,
- písm. b) zajišťuje přípravu opatření vlády, která se týkají práv příslušníků národnostních menšin v České republice,
- písm. c) vyjadřuje se k návrhům zákonů, k návrhům nařízení vlády a k opatřením, týkajících se práv příslušníků národnostních menšin, před jejich předložením vládě,
- písm. d) připravuje pro vládu nebo ministerstva či jiné správní úřady doporučení k zajištění potřeb příslušníků národnostních menšin, zejména v oblasti školství, kultury a medií, používání mateřského jazyka, společenského a kulturního života,
- písm. e) připravuje pro vládu souhrnné zprávy o situaci národnostních menšin na území České republiky, projednává je před předložením vládě, a to každoročně do 31. května za období předcházejícího kalendářního roku,
- písm. f) spolupracuje s orgány územních samosprávných celků při praktickém zabezpečování národnostní politiky státu,
- písm. g) navrhuje rozdělování finančních prostředků vynakládaných ze státního rozpočtu na podporu aktivit příslušníků národnostních menšin,
- písm. h) schvaluje návrhy dotací ze státního rozpočtu z rozpočtové kapitoly Úřadu vlády ČR – výdaje na poskytování neinvestičních dotací k financování programu

Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků; schválený návrh je doporučením vedoucímu Úřadu vlády ČR k jejich poskytnutí.¹³

V čele Rady stojí člen vlády, kterého na návrh předsedy vlády jmenuje vláda. Rada má dva místopředsedy, jeden za veřejnou správu a druhý za národnostní menšiny. Celkem má Rada 30 členů, které jmenuje vláda usnesením a alespoň polovinu z celkového počtu Rady musí tvořit zástupci uznaných národnostních menšin.

Jedná se o zástupce těchto menšin ve složení:

- bulharské (1),
- chorvatské (1),
- maďarské (1),
- německé (2),
- polské (2),
- romské (2),
- rusínské (1),
- ruské (1),
- řecké (1),
- slovenské (2),
- srbské (1)
- ukrajinské (1).

Řeckou menšinu zastupuje pan Ing. Antonis Epikraridis, jakožto předseda dozorčí rady Asociace řeckých obcí v České republice a člen správní rady občanského sdružení Řecké obce v Třinci.

Zbývajících čtrnáct členů Rady je složeno ze zástupců orgánů veřejné správy a odborné veřejnosti. Konkrétně se jedná o zástupce ministerstev na Ministerstva financí, Ministerstva kultury, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva vnitra, Ministerstva spravedlnosti a Ministerstva zahraničních věcí, a to na úrovni náměstků ministrů, zástupce Kanceláře prezidenta republiky, zástupce Kanceláře Veřejného ochránce práv, zmocněnec vlády pro lidská práva, zástupce Asociace krajů České republiky.¹⁴

¹³ VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Rada vlády pro národnostní menšiny* [online] 2009 [cit. 2012-12-07]. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnm/statut_rady_leden_2012.pdf

¹⁴ VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Rada vlády pro národnostní menšiny* [online] 2009 [cit. 2012-12-07]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/historie-a-soucasnost-rady-15074/>

3 HISTORIE A DŮVODY ŘECKÉ MIGRACE

Počátek příchodu řecké menšiny na naše území se objevuje, jako následek politicko-ideologického konfliktu mezi Východem a Západem v době, kdy došlo ke skončení největšího globálního vojenského konfliktu, druhé světové války. V rozmezí let 1946-1949 propukla na území Řecka občanská válka, která zapříčinila emigraci více než 80 000 Řeků do států východního bloku včetně území tehdejšího Československa.

3.1 Řecko v 40. letech 20. století

Před začátkem druhé světové války působila v Řecku monarchie v čele s králem Jiřím II (1890-1947). Monarcha byl příznivcem pravicového diktátorského režimu a po smrti premiéra dosavadní mimoparlamentní vlády, Konstantina Demertzise dne 13. dubna 1936 překvapivě a bez konzultací se stranickými kolegy jmenoval Ioannise Metaxase (1871-1941), na funkci nového ministerského předsedy. Metaxas po svém zvolení nastolil vládu tvrdé ruky a jako autoritářský pravicový extrémista se netajil svým obdivem k autokratickému a fašistickému režimu, který prezentovali Mussolini či Hitler. V souladu s cizími vzory deklaroval boj individualismu, parlamentarismu, komunismu, liberalismu a snažil se budovat svůj vlastní vůdcovský obraz. Uplatňoval metody policejního státu a nechával se označovat jako „vůdce“ (Archogos). Na základě jeho vlastní charakteristiky, začal v Řecku působit antikomunistický, antiparlamentní a totalitní režim. Proti němu a na podporu parlamentní demokracie se obrátilo jen několik politiků levého středu a všichni komunističtí poslanci. V zemi, kde probíhaly stávkové demonstrace, docházelo k brutálnímu potlačování, což plnilo funkci odstrašení a současně prezentovalo Metaxase jako zastánce tvrdého pořádku a disciplíny. Do povědomí řeckého národa vstoupilo především krvavé potlačení demonstrace, které proběhlo dne 9. května 1936 v Soluni. Při tragické události na podporu požadavků stávkujících tabákových dělníků bylo dvanáct demonstrantů zabito, tři sta zraněno a šest set zatčeno. Novopečený diktátor Metaxas budoval režim za patřičné sympatie krále, nikoliv však přízně široké řecké veřejnosti.¹⁵

Proti komunistům, politické opozici a menšinám praktikoval režim především násilí, ale vůči projevům nespokojenosti širokých lidových vrstev se snažil postupně předcházet ve formě reformních opatření v oblasti sociální a sociálně-ekonomické.

¹⁵ HRADEČNÝ, P. et al. *Dějiny Řecka*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1998. s. 415-416. ISBN 80-7106-192-1.

Začínaly vznikat kolektivní smlouvy, byla zavedena osmihodinová pracovní doba, zřízeno sociální pojištění a garantována minimální mzda. Avšak i za těchto nově vzniklých podmínek zůstávala životní úroveň obyvatelstva v průběhu Metaxasova režimu jednou z nejnižších v Evropě. „Podle některých údajů žilo asi 80 % obyvatel pod hranicí existenčního minima. Přibližně 27 % Řeků starších osmi let zůstávalo v roce 1940 negramotných. U žen přesahovala negramotnost dokonce 50 %.“¹⁶

Své ideologické a politické představy uvedl Metaxas do praxe prostřednictvím paravojenské gardové organizace, tzv. praporů práce, což bylo sdružení obdobné nacisticky německým SA a mládežnické instituci EON - Národní organizace mládeže. Jeho cílem bylo vytvořit z řecké mládeže vykonavatele svých diktátorských záměrů a v čele dívčí skupiny stála předsedova dcera Lulu. EON svými symboly a funkční strukturou připomínala zahraniční fašistické vzory a zanedlouho, kdy byly do organizace včleněny i prapory práce, se stala jedinou domácí řeckou mládežnickou skupinou. Počet členů přesáhl jeden milion, avšak většina účastníků vstoupila do Národní organizace mládeže pod nátlakem. Metaxas uplatňováním násilných i populistických metod dosáhl svého zásadního cíle. Spolu s bezpečnostními složkami státu, vždy již v zárodku zabránil a potlačil veškeré snahy o svržení diktatury, organizované domácí opozicí.

Na začátku druhé světové války v roce 1939 uplatňoval Metaxas přátelské styky s Velkou Británií a samotné Řecko setrvalo ve válce v neutrálním politickém postavení, které představovalo za dané situace jediný přijatelný způsob, jak ochránit zemi před agresí ze strany Itálie. Po přenesení válečného konfliktu do blízkosti východního Středomoří, se stále více zvyšovaly na Řecko nátlaky ze strany Mussoliniho režimu. Samotné zahájení italské agrese proběhlo 28. října 1940, kdy italský velvyslanec postoupil Metaxasovi požadavky, které se nesetkaly s pochopením a nebyly přijaty. Jednalo se o řadu ponižujících podmínek, jako například umístění italských jednotek v zemi. Metaxas, který sám učinil historické rozhodnutí bez předběžné konzultace s králem či se svými nejbližšími spolupracovníky, se setkal s drtivou podporou řeckého národa. Den odmítnutí italského ultimáta se v Řecku slaví jako státní svátek den „Ochi“ (NE), a současně se zařadil k nejslavnějším okamžikům národních a státních dějin.¹⁷

Vojenský útok ze strany fašistické Itálie vůči Řecku, začal pouhé tři hodiny po odmítnutí požadavků za pomoci pozemní invaze, směřující z jižní části okupované

¹⁶ HRADEČNÝ, P. et al. *Dějiny Řecka*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1998. s. 418. ISBN 80-7106-192-1.

¹⁷ Tamtéž, s. 423

Albánie do řeckého vnitrozemí. Následovaly italské letecké útoky a jejich cílem se stala významná řecká města a dopravní uzly. Počáteční úspěšný italský postup byl zmařen řeckou protiofenzivou a vlastenecké nedšení postupně sjednotilo většinu řeckého národa a do pozadí odsunulo averzi vůči Metaxasovu režimu. Vyhlášením všeobecné mobilizace a s postojem neustoupit italské fašistické agresi si řecký diktátor zajistil podporu místních obyvatel, kteří k němu doposud nepociťovali za žádných okolností sebemenší sympatie. Nezdolný odpor řecké armády včetně téměř veškerého řeckého obyvatelstva spolu s nepříznivými klimatickými podmínkami a členitým horským terénem fakticky komplikoval a zpomaloval postup jednotek italské armády. Po desetidenním trvání, kdy řecká armáda zvládala úspěšně bránit své území, přešla dne 14. listopadu 1940 do protiútoky. Výsledkem bylo osvobození celého obsazeného území Řecka a přesunutí válečného konfliktu do oblastí jižní a jihovýchodní Albánie. Udatný postup Řeků, kteří neměli pochopení pro agresí fašistické Itálie, způsobil armádě nemalé ztráty a postupnou porážku. Tento čin se setkal ve světě s masivním ohlasem, čímž bylo dosaženo prvního vítězství v Evropě za období druhé světové války v boji proti fašismu.

Fašistické Německo nelibě neslo průběh Řecko-italské války a považovalo daný průběh za přímé ohrožení vlastních mocenských plánů v dalším vojenském tažení a postupné přípravy na útok proti Sovětskému svazu. Dne 27. ledna 1941 náhle zemřel po banálním onemocnění angínou ministerský předseda Ioannis Metaxas a v dubnu téhož roku vtrhl na řecké území německý wehrmacht přes řecko-bulharskou hranici. Řecká armáda se snažila bránit útoku, což však nebylo úspěšné a německé jednotky vstoupily dne 9. dubna 1941 do města Soluň. Za období okupace v Řecku, vládlo několik kolaborantských vlád a král Jiří II. se stáhl do exilu, nejprve na Krétu a později do Egypta. Okupované území bylo nacistickými vojsky drancováno a místní obyvatelstvo bylo vystaveno značnému útlaku. V měsíci září roku 1941 se podařilo řeckým komunistům založit „Národně osvobozenickou frontu EAM (Ethniko apeleftherotiko metopo) za součinnosti tří menších stran levicového zaměření: Svazu za lidovou demokracii ELD (Enosis laikis dimokratias), Socialistické strany Řecka SKE (Sosialistiko komma Ellados) a Zemědělské strany Řecka AKE (Agrotiko komma Ellados)“, pod jejímž vedením se sjednotil celý národ. Nejvýznamnější složkou organizace EAM se stala 16. února 1942 Řecká lidová osvobozenická armáda ELAS (Ellinikos laikos apeleftherotikos stratos). Mimo vzniku Národně osvobozenické fronty EAM se na území okupovaného Řecka vytvářely i další odbojové organizace pravicového zaměření. Nejvlivnější z nich byla Národní republikánská řecká liga EDES

(Ethnikos dimokratikos ellinikos syndesmos).¹⁸ Během války však obě řecké odbojové organizace nenašly sjednocení a bojovaly tak nejen proti Němcům, ale i proti sobě.

Itálie v létě roku 1943 kapitulovala a nadvláda nacistického Německa nad Řeckem postupně zeslabovala a směřovala k neodvratnému konci. Pod hrozbou obklíčení a ztrát německých vojsk na jižním Balkánu a v důsledku prudkého postupu Rudé armády, vydal Adolf Hitler koncem srpna roku 1944 rozkaz k zahájení stažení vojsk z řeckého území. Německé oddíly 14. října opustily Athény a samotná ústupová operace byla ukončena počátkem listopadu. Na několika místech v Řecku se vylodil britský vojenský kontingent a do hlavního města dorazila z exilu řecká vláda v čele s premiérem Georgiem Papandreem.

Za období okupace fašisty zahynulo v Řecku z celkového počtu necelých sedm miliónů obyvatel (dle stavu z r. 1939) 640 000 až 1 000 000 osob. Krutá druhá světová válka způsobila doslova decimaci Helénů. Více jak každý desátý obyvatel Řecka se totiž stal obětí fašismu – zahynul na frontách, na moři, v partyzánském boji, v koncentračních táborech či při velkém hladomoru zimy 1941-1942 (jen v Athénách 300 000 osob). V 60. letech 20. století o ztrátách Řecka v době fašistické okupace mluvil v řeckém parlamentu i řecký generál Avgeropoulos, který mj. uvedl i tato fakta: *„Škody způsobené národnímu hospodářství země byly obrovské. V době okupace bylo úplně vypáleno na 700 vesnic a měst, zcela zničeno bylo 400 000 domů, zdevastováno 80 % řeckých železnic, 100 % železničních mostů delších než 40 metrů, 100 % telegrafních a telefonních sítí, 65 % osobních a 60 % nákladních automobilů, 80 % autobusů, 75 % nákladních vagónů, 74 % obchodního a 74 % dopravního loďstva aj.“*¹⁹

3.2 Občanská válka

Původ řecké občanské války se datuje se svými kořeny k období druhé světové války. Po invazi nacistů v dubnu roku 1941 došlo k rozpuštění řecké armády a samotné Řecko bylo rozděleno do tří okupačních zón mezi Itálii, Německo a Bulharsko. V průběhu podzimu roku 1941 proti sobě stanula levicová a pravicová hnutí národního odboje, kdy se jednalo o období tzv. prvního kola řecké občanské války. Ozbrojená složka EAM/ELAS založená řeckými komunisty a politickým uskupením levého středu, v počátcích do jisté míry spolupracovala s uskupením pravicovějšího zaměření EDES,

¹⁸ HRADEČNÝ, P. et al. *Dějiny Řecka*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1998. s. 436. ISBN 80-7106-19-2-1.

¹⁹ CIRONIS, P. *Akce řecké děti 1948*. Rokycany: 2001. s. 17.

kteře teritoriálně působilo především v severozápadním Řecku. Společně zorganizovaly několik úspěšných diverzních akcí, z nichž nejvýznamnější bylo zničení železničního mostu přes řeku Gorgopotamos, koncem listopadu roku 1942. Začátek sporů mezi jednotlivými složkami, které přerostly v ozbrojenou konfrontaci, se vztahují k podzimu roku 1943, po kapitulaci Itálie. Velitel složek EDES, Napoleon Zervas označil EAM/ELAS za úhlavního nepřitele Řecka. Uskupení vnímal jako komunistickou hrozbu a pro jeho potlačení se neváhal spojit ani s nacistickými okupanty. Odchodem nacistických vojsk na podzim roku 1944 skončilo de facto první kolo řecké občanské války.²⁰

Do poválečného období historického vývoje Řecka, zasáhla vedle hospodářské a sociální krize skutečnost, že veškerý vnitropolitický život byl podřízen zápasu o politickou moc. Jednání představitelů zastupovaných premiérem Georgiosem Papandreem a levice nevedla k přijatelnému kompromisu. Představitelé pravicové koalice zastávali hlavní funkce ve vládě a byli podporováni Velkou Británií, avšak tři čtvrtiny území Řecka patřily pod kontrolu EAM/ELAS. Znepřátelené politické bloky zastávaly zcela odlišné představy o budoucnosti své země. Levice se přiklápěla jednoznačně k radikálním, sociálním, hospodářským a politickým reformám směřující k demokratickému a socialistickému charakteru. Požadovala vyhlášení referenda o státní formě, uskutečnění voleb do ústavodárného shromáždění a nesouhlasila s jednostrannou zahraničněpolitickou orientací na Velkou Británii. Dalším záměrem komunistů bylo zřízení nového státního režimu označovaného, jako lidová demokracie (laiki dimokratia) a snaha získat veškerou moc ve státě. Své záměry chtěli levicoví představitelé dosáhnout mírovou cestou za podpory značné autority, kterým se v nadpoloviční většině domácí společnosti těšili.

Nelevicové politické směry se přiklápěly k názoru, že je potřeba i za použití jakýchkoliv prostředků zamezit komunistům, aby si převzali moc v zemi. Pod vlivem těchto obav se politické směry smířily s monarchismem a vyslovily se ve prospěch krále Jiřího II, ve kterém spatřovaly záruku britské pomoci a vnitřní politické stability. Značné napětí mezi řeckou levicí a jejími odpůrci vyvolal spor o demobilizaci dosavadně existujících odbojových vojenských formací. Premiér Georgios Papandreou spolu s britskými představiteli a zastánci antikomunistických složek společnosti zastávali názor, že všechny domácí ozbrojené skupiny měly být neprodleně rozpuštěny. Touto snahou bylo připravit komunisty o jejich klíčový nástroj mocenského

²⁰ KRÁLOVÁ, K. et al. *Vyschly nám slzy*. Praha:Dokořán, 2012. s. 26. ISBN 978-80-7363-146-2.

boje a získat nad nimi vojenskou převahu. Premiérovy obavy z ovládnutí země komunisty a důrazný odpor Velké Británie k jakýmkoli ústupkům levici, způsobilo nezdary v jednání mezi levicí a pravicovou vládou. Výsledkem vznikla ultimativní výzva britského vojenského velitele v Řecku, generála Ronalda Scobieho z 1. prosince roku 1944 k bezpodmínečnému rozpuštění oddílů EAM/ELAS ve lhůtě deseti dní. Reakce levicových představitelů byla taková, že šest zástupců podalo ve vládě demisi. Následně došlo ke svolání protestní demonstrace v Aténách dne 3. prosince roku 1944 a druhý den byla vyhlášena generální stávkou.²¹

Následující období bývá v řeckých dějinách často označováno názvem „Dekemvriana“, tedy prosincové události a jednalo se o tzv. druhé kolo občanské války. Masová protestní demonstrace, která proběhla v předvečer generální stávky za účasti několika set tisíc osob, byla brutálně potlačena zásahem pořádkových sil. Ze strany příslušníků policie došlo ke střelbě do demonstrujících a výsledkem bylo dle oficiálních údajů deset zabitých demonstrantů a dalších šedesát zraněných. Skutečný počet obětí a zraněných byl s největší pravděpodobností několikanásobně vyšší. Následkem událostí se v Athénách proti sobě postavila komunistická armáda a pravidelná royalistická armáda. Cílem útoků EAM/ELAS se stala kromě řeckých promonarchistických vojenských, policejních jednotek také britská armáda, která zaštiťovala legitimní athénskou vládu.²² Průběh bitvy o Athény se v počátku vyvíjel ve prospěch vojska EAM/ELAS, které mělo dvounásobnou početní převahu nad svými odpůrci a do 12. prosince ovládalo něco kolem 9/10 athénské městské aglomerace. Za účasti britských jednotek začala mít postupně pravice převahu a došlo k tomu, že vojska EAM/ELAS byla nucena opustit celý prostor hlavního města. Situace se uklidnila teprve po 12. únoru roku 1945, kdy došlo v lázeňském městečku Varkiza k podepsání příměří mezi britským velením a příslušníky EAM/ELAS. Na základě podepsání mírové dohody, měla levice za úkol rozpustit všechny ozbrojené jednotky, včetně vojska EAM/ELAS. Pravicová vláda se zavázala k tomu, že vyhlásí nové všeobecné volby a referendum o státní formě.²³

Vláda vyhlásila volby na 31. března roku 1946, což bylo před uskutečněním referenda o státní formě, čímž došlo k porušení dohody. *„To vyvolalo další vlnu levicového odporu a v zemi tak brzy zavládla anarchie a teror. Koncem roku 1945 dosáhl počet vězněných stoupenců levice téměř 50 tisíc osob, s dalšími asi 80 tisíci*

²¹ HRADEČNÝ, P. et al. *Dějiny Řecka*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1998. s. 453. ISBN 80-7106-192-1.

²² KRÁLOVÁ, K. a kol. *Vyschly nám slzy*. Praha: Dokořán, 2012. s. 27. ISBN 978-80-7363-146-2.

²³ HRADEČNÝ, P. et al. *Dějiny Řecka*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1998. s. 455-457. ISBN 80-7106-192-1.

bylo vedeno vyšetřování. Dne 30. března roku 1946, v předvečer prvních parlamentních voleb od roku 1936, přepadli příslušníci levice policejní stanici ve městě Litochor na úpatí Olympu, přičemž bylo zabito osm příslušníků bezpečnosti. Levicové uskupení, především Komunistická strana Řecka KKE (Kommounistiko koma tis Ellados) pod vedením prosovětského Nikose Zachariadise, který se v květnu roku 1945 vrátil z Dachau do Řecka, se následující den rozhodla bojkotovat parlamentní volby. Litochorský masakr se stal nejen záminkou rozpoutání třetího kola občanské války, ale i symbolem komunistického teroru, který byl často využíván propagandisticky.“²⁴

Levice volby bojkotovala a tím přispěla k vítězství strany Sjednoceného nacionalistického bloku, což tvořilo koalici monarchistů a pravicových liberálů. Radikální režim prosazovaný pravicovými představiteli, začal po volbách tvrdě postihovat své odpůrce. Tisíce občanů bylo pro své demokratické smýšlení zatýkáno a následně posláno do vězení. Prosazovaná politika vítězné strany vyvolala reakci komunistické levice, která se začala přemísťovat do hor severního Řecka, kde vznikaly první partyzánské oddíly. Organizaci a řízení těchto oddílů převzal Markos Vafiadis, známý pod jménem „generál Markos“. V prosinci roku 1946 ze zbylých bojovníků EAM/ELAS a nových rekrutů vznikla Demokratická armáda Řecka, DSE (Dimokratikos stratos tis Ellados). Vojenská jednotka se ilegálně vyzbrojila ze skladů řecké armády a v průběhu roku 1947 ovládala asi polovinu země. Tyto aktivity schvalovala Jugoslávie, která na svém území zřizovala střediska pro výcvik partyzánů a podporovala rozhlasovou stanici Svobodné Řecko.²⁵

Vývoj řecké občanské války pečlivě monitorovaly Spojené státy, pro které se předešlé události staly impulsem a následovalo dne 12. března roku 1947 vyhlášení Trumanovy doktríny. Jednalo se o americkou zahraničněpolitickou koncepci, tzv. „zadržování komunismu“, která byla v praxi poprvé použita právě v Řecku. Spojené státy fakticky převzaly úlohu ochranné mocnosti Řecka a nahradily tak válkou zeslabenou Velkou Británií. Athénská vláda podporovaná Spojenými státy zakázala činnost Komunistické strany Řecka, rozpoutala teror proti funkcionářům, členům a sympatizantům s komunisty. Následnou akcí bylo vyhlášení stanného práva a příprava vojenské ofenzivy proti armádě DSE.

O vánocích roku 1947, přesně na Štědrý den byla vytvořena v osvobozených částech severního Řecka Prozatímní demokratická vláda Řecka PDKE (Prosorini dimokratiki kivernisi tis Ellados). Hlavním představitelem, který zastával funkci premiéra

²⁴ KRÁLOVÁ, K. et al. *Vyschly nám slzy*. Praha:Dokořán, 2012. s. 28. ISBN 978-80-7363-146-2.

²⁵ DOSTÁLOVÁ, R. OLIVA, P. VAVŘÍNEK, V. *Řecko*, Praha: Libri, 2002. s. 112. ISBN 80-7277-110-8.

a ministra války se stal dosavadní velitel Demokratické armády Řecka DSE, generál Markos Vafiadis. Jednalo se o vládu, která bývá z historického hlediska Řecka označována, jako „Horská vláda“. Vytvoření vlády utvrdilo oba zneprátelené soupeře v odhodlání bojovat proti sobě s veškerou bezohledností až do konečného pokoření protivníka. Občanská válka vstoupila za těchto podmínek do období absolutního ozbrojeného konfliktu, který již nenechával žádný prostor pro smírné řešení. Vládní jednotky a jejich bojeschopnost se zvyšovala za pomoci kvalitního výcviku ze strany amerických poradců a instruktorů a také díky množícími se válečnými zkušenostmi.²⁶

Královské vojsko mělo postupně početní, vojenskou a materiální převahu a přebíralo proti levici bojovou iniciativu. Partyzáni byli vytlačováni do severních horských oblastí při hranicích s Albánií a s Jugoslávií. Bělehrad omezil svou pomoc řeckým komunistům uzavřením jugoslávské hranice v létě roku 1949, čímž značně omezil potřebný přísun zásob, určený pro vojenské jednotky DSE a znemožnil využívat jugoslávské území, jako týlové základny.²⁷

Poslední bitva řecké občanské války se uskutečnila v srpnu roku 1949 v horských oblastech pohoří Grammos u albánsko-řecké hranici. Zůstatek vojáku jednotky DSE v počtu přibližně dvanácti tisíc mužů a žen se snažil statečně odolávat vládním jednotkám, které měly pětinasobnou početní převahu a byly podporovány těžkým dělostřelectvem a letectvem. V boji o Grammos bylo poprvé použito i napalмовých bomb a pod hrozbou obklíčení rozhodli velitelé DSE o evakuaci osob. Spolu s partyzány odešli do Albánie, také jejich rodinní příslušníci a v noci z 30. na 31. srpna roku 1949 opustily poslední grammoské jednotky řecké území. Přítomnost řeckých emigrantů v Albánii neměla dlouhého trvání. Větší část z nich byla přemístěna z důvodu obavy před nátlakem ze strany Západu do SSSR a dalších zemí sovětského bloku s výjimkou Bulharska. Ačkoli v následujících dnech a týdnech ještě docházelo sporadicky k ozbrojeným srážkám, řecká občanská válka prakticky skončila na Gramosu porážkou komunistů.²⁸

Celková bilance řecké občanské války v letech 1946 až 1949 byla tristní. Za obět padlo více než sto padesát tisíc osob, desetitisíce byly zraněny, více než tři tisíce komunistů bylo popraveno a další desetitisíce deportovány do vězeňských komplexů na řeckých ostrovech, které bývají pro svůj charakter nazývány exilem či vyhnanstvím. Kolem sedm set tisíc Řeků před boji opustilo své domovy a většina z nich se usadila

²⁶ HRADEČNÝ, P. et al. *Dějiny Řecka*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1998. s. 470-471. ISBN 80-7106-192-1.

²⁷ KRÁLOVÁ, K. et al. *Vyschly nám slzy*. Praha: Dokořán, 2012. s. 29-30. ISBN 978-80-7363-146-2.

²⁸ HRADEČNÝ, P. et al. *Dějiny Řecka*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1998, s. 476. ISBN 80-7106-192-1.

v řeckých aglomeracích a především směřovali do oblasti Athén. Přestože druhá světová válka na území Řecka skončila půl roku před podepsáním německé kapitulace, řečtí obyvatelé záhy stanuli ve válečných bojích proti sobě navzájem a míru se nedočkali dalších pět let. Z politického hlediska byl řecký válečný konflikt typickým příkladem radikální polarizace společnosti, jednoznačně poznamenaný počínající studenou válkou. Řecká společnost se s uvedeným válečným obdobím dosud zcela nevyrovnala. Konflikt ji hluboce rozdělil a nenávratně poznamenal. Občanská válka navíc svými důsledky ovlivňovala život Řeků po řadu následujících desetiletí.²⁹

3.3 Příchod řeckých emigrantů do Československa

Přítomnost příslušníků řecké národnosti na území předválečného Československa a válečného protektorátu byla zcela ojedinělá. V průběhu druhé světové války pracovalo v protektorátním průmyslu pouze několik desítek Řeků, kteří přišli na území dobrovolně, ale po jejím ukončení byli nuceni republiku opustit.³⁰

„Emigrace Řeků byla v době občanské války organizovaným činem. Měla dvě fáze, tzv. první dětskou a uskutečněnou v roce 1948. Došlo k ní po dohodě mezi tehdejší tzv. Prozatímní demokratickou vládou Řecka PDKE, která byla zřízena v oblastech ovládaných republikánskými (partyzánskými) jednotkami a reprezentovala republikánské hnutí, bojující proti vládě v Athénách, a vládami tehdejších lidově demokratických států (Jugoslávie, Bulharsko, Albánie, Rumunsko, Maďarsko, Československo, Polsko, Východní Německo a SSSR), které se zavázaly přijmout určitý počet dětí, zejména z ohrožených frontových oblastí, zřejmě na dobu neurčitou – alespoň do té doby, než se monarchofašistický vojenský režim zhroutí. Když tzv. Prozatímní demokratická vláda Řecka činila toto, v historii celé Evropy, bezprecedentní rozhodnutí, věřila patrně, že za krátký čas monarchofašistický režim padne, a že se tyto děti brzy vrátí zpátky do svých domovů. Zřejmě ani netušila a nepředpokládala svou vlastní porážku.“³¹

Uprchlíci, přijatí tehdeším Československem, pocházeli hlavně z oblastí, které bylo nejvíce zasaženo občanskou válkou. Jednalo se především o provincii Makedonie a vesnice či městečka v příhraničních okresech – Florina, Kastoria. Mezi další oblasti patřily Epeiros, Thessálie a v menší míře Thrákie.

²⁹ KRÁLOVÁ, K. et al. *Vyschly nám slzy*. Praha:Dokořán, 2012. s. 24-29. ISBN 978-80-7363-146-2.

³⁰ Tamtéž s. 30.

³¹ CIRONIS, P. *Akce řecké děti 1948*. Rokycany: 2001. s. 27

Migranti se dělili na několik etnografických skupin:

- 1) **Lazi**, jindy též **Kavkazi**- pocházejí ze široké oblasti tureckého Karsu, východní Antolie a také Gruzie,
- 2) **Pondi** (Ponhi) – jejich domovem byla už od 8. stol. př. n. l. města na pobřeží Černého moře,
- 3) **Konstantinopolité** – Řekové usídlení v nejbližším okolí Istanbulu,
- 4) **Turkofoni**, označováni také jako **Karamanides** – Řekové z celého Turecka, kteří mluví turecky,
- 5) **Maloasijsí Řekové** – asi nejpočetnější skupina reemigrantů, pocházející ze Smyrny.

Podobným způsobem, tj. na etnografické skupiny lze rozdělit Řeky, kteří se v daných oblastech v průběhu občanské války narodili:

- 1) **Thesalové** – Řekové z provincie Thessálie,
- 2) **Espeirové** – obyvatelé řeckého kraje Espeiru,
- 3) **Thrákioti** – název vznikl ze jména kmene Thráků, kteří v oblasti dnešní provincie Thrákie, žili již před naším letopočtem,
- 4) **Makedonci** – označení současného řeckého obyvatelstva provincie Makedonie, kteří tvořili významnou část uprchlíků. Jednalo se o slovanské obyvatelstvo severního Řecka.³²

3.3.1 Dětská emigrace

Mezi první poválečné řecké přistěhovalce, kteří přišli na jaře roku 1948 do tehdejšího Československa v důsledku řecké občanské války, patřily stovky dětí. Přicestovaly v několika etapách z území severozápadního Řecka přes Jugoslávii a Maďarsko do Mikulova. O deportaci dětí rozhodla dne 4. března roku 1948 tzv. komunistická horská vláda, která své prohlášení učinila za pomoci stranické rozhlasové stanice Svobodné Řecko, vysílající v té době z jugoslávského Bělehradu. Jednalo se o odsun dětí z míst, které se nacházely pod kontrolou komunistů. Na základě žádosti ze strany horské vlády poskytly spřátelené státy východního bloku

³² OTČENÁŠEK, J.: *Řecká národnostní menšina v České republice dnes*. In: Český lid, roč. 85, 2/1998. s. 148-149.

dočasné útočiště. Masová evakuace řeckých dětí vyvolala okamžitou reakci athénské královské vlády, která se s tímto problémem obrátila na představitele Organizace spojených národů. Zatímco Komunistická strana Řecka – KKE označovala své jednání za záchrannou akci ve prospěch řeckých dětí (pedososimi), tak druhá strana ji nazývala nuceným odvodem (pedomazoma). Tento termín byl u Řeků hluboce zakořeněn ještě z období Osmanské říše, kdy Turci po několik staletí odváděli násilím děti křesťanů, aby z nich vytvořili obávané janičářské oddíly.³³

Organizování transportů dětí z Řecka (jednalo se o děti řecké, makedonské, popřípadě jiné národnosti) připravovala místní samospráva za pomoci Demokratické armády Řecka. Do zemí východního bloku odcestovalo více než 25 000 dětí. Během roku 1948 se přepravilo přibližně: do Československa 3 500 dětí, do Maďarska 2 500 dětí, do Rumunska 5 600 dětí, do Polska 3 500 dětí a do Německé demokratické republiky 1 300 dětí. Rovněž velký počet dětí byl umístěn v Jugoslávii.

Jednání s vládními představiteli zemí, kteří poskytli řeckým dětem útočiště, lze stěží archiválně doložit, neboť Prozatímní demokratická vláda Řecka PDKE nebyla žádou z vlád těchto zemí oficiálně uznána. Šlo spíše o jednání se zástupci komunistických stran účastněných v jednotlivých vládách těchto zemí.³⁴

V Československu organizovala první nezbytnou přípravu na přijetí dětí z Řecka, Československo-řecká společnost, která vznikla dne 15. března roku 1946 ve spolupráci se státními orgány v Českých zemích a na Slovensku. Jednalo se o odbory Zemské péče o mládež při zemských národních výborech v Praze, Brně a v Ostravě a na Slovensku o příslušný odbor sociální péče v Bratislavě.³⁵

3.3.2 Mikulov, první zastávka řeckých dětí

„Okresní město Mikulov ležící na nejjižnějším cípu Moravy, které v roce 1950 mělo 1 171 domů a 5 337 obyvatel (po odsunu Němců již jen národnosti české – zůstalo tu jen málo Němců-antifašistů), prožívalo od roku 1945 četné dramatické peripetie-osvobození, konflikty s Němci, kteří v této oblasti tvořili značnou část obyvatel, organizování jejich odsunu v souladu se závěry Postupimské konference a vítězných velmocí. Než se z toho vzpamatovalo, již se na jaře roku 1948 stalo rušným centrem první masové řecké emigrace v historii tohoto státu. Státním orgánům v této oblasti nastaly krušné chvíle a složité situace, k jejichž zvládnutí bylo třeba

³³ KRÁLOVÁ, K. et. al. *Vyschly nám slzy*. Praha:Dokořán, 2012. s. 31. ISBN 978-80-7363-146-2.

³⁴ CIRONIS, P. *Akce řecké děti 1948*. Rokycany: 2001. s. 34

³⁵ SPOLEČNOST PŘÁTEL JIŽNÍCH SLOVANŮ. *Útěk za životem* [online] 2009 [cit. 2012-12-08]. Dostupné z: <http://www.spjs.cz/galerie.php?cat=Slo>

*hodně osobní obětavosti, statečnosti, organizačního úsilí a maximálního nasazení. Zejména státní orgány a společenské organizace musely projít zkouškou, která neměla období.*³⁶

Prvním domovem řeckých dětí na území tehdejšího Československa se stal Mikulov, který nesl výstižný název Záchytný domov řeckých dětí, neboť se jednalo fakticky o první kontaktní místo, kde byla celá výprava podrobena generální presentaci, včetně zajištění základní hygienické a zdravotní prohlídky. Dětem bylo zajištěno základní ošacení, neboť tyto děti na svém útěku neměly s sebou nic, než jen to nejnnutnější.³⁷

První transport do Československa přijel dne 23. dubna roku 1948 do slovenské pohraniční obce Parkáň (dnešní Šturovo) a přivezl v doprovodu 33 tzv. maminek, (což byly vychovatelky dohlížející při transportu na děti) 749 makedonských a řeckých dětí. Po přestoupení do druhého vlaku byly děti dopraveny do bývalých kasáren v Mikulově na jižní Moravě, kde byl vytvořen záchytný dětský domov. Děti očekával personál v počtu jednadvaceti zdravotníků, lékařů, včetně šestapadesáti dobrovolných pracovníků z řad místního obyvatelstva. V průběhu roku 1948 následovaly ještě další dva transporty dětí, které skončily opět v Mikulově. Druhý transport přijel do Mikulova dne 7. května roku 1948 a přivezl celkem 805 dětí, v třetím zvláštním vlaku se nacházelo 412 dětí z Řecka a do Mikulova dorazil dne 14. května roku 1948.³⁸

V záchytné stanici v Mikulově bylo k dispozici pro potřeby příchozích transportů sedm dřevěných budov označených římskými číslicemi I až VII, z nichž čtyři sloužily jako ubytovny vybavené palandami, jedna budova sloužila jako zdravotní středisko, jedna jako kuchyně s jídelnou a jedna jako sklad pro potraviny a jiného potřebného materiálu. V kuchyni se 3 krát nebo 4 krát denně vařilo a vydávalo jídlo pro 800 až 1 000 osob denně. V zdravotním středisku bylo třeba po prvotních prohlídkách zachytit a okamžitě ošetřit nejakutnější případy těžce nemocných dětí, jichž bylo nemálo.

Probíhající občanská válka v Řecku, byla v tehdejším československém tisku velmi frekventovaným tématem. Téměř denně byly zveřejňovány politické komentáře nebo aktuální zprávy z postiženého území. V polovině června roku 1948 se začaly objevovat i první zprávy o emigraci řeckých dětí. Stranou pozornosti veřejných medií nezůstaly i transporty řeckých dětí.

³⁶ CIRONIS, P. *Akce řecké děti 1948*. Rokycany: 2001. s. 48-49

³⁷ Tamtéž s. 44

³⁸ SPOLEČNOST PŘÁTEL JIŽNÍCH SLOVANŮ. *Útěk za životem* [online] 2009 [cit. 2012-12-08]. Dostupné z: <http://www.spjs.cz/galerie.php?cat=Slo>

Časopis „Moravský jih“ z 8. května roku 1948 psal pod titulkem:

„Měšťanská škola v Břeclavi řeckým dětem

Máme u nás hosty. Jsou to děti z Řecka. V jejich zemi se vede úsporný boj o svobodu. A v tomto boji ztratily tyto děti matku, ztratily otce, sestry, bratry, ztratily příbuzné, ztratily domov. Po útrapách války a cesty jsou nyní u nás. Nemůžeme jim dát otce ani matku, ale můžeme jim nabídnout střechu nad hlavou a to nejnnutnější, co člověk potřebuje k životu. Nemají nic a potřebují vše. Potřebují boty, halenky, prádlo, hračky, čepice – vše, co na sobě vidíte. Pomozte, čím můžete. Snad mezi nimi jsou budoucí vedoucí svobodného Řecka. Snad si kdysi na nás vzpomenou a pomohou nám tvořit přátelství míru mezi národy. Podejte pomocnou ruku dětem krásného Řecka, jež již před sty lety dovedlo bojovat za svobodu.

Tak zaklepal domácí rozhlas měšťanské školy na srdce posluchačů ve školních lavicích v úterý minulého týdne. Co následovalo? Zástupci třídní samosprávy již následujícího dne se dotazovali, kam dát přinesené věci. Sešlo se jich mnoho. Bylo třeba některé věci vyprat, vyžehlit, opravit. Děvčata z vyšších tříd se nabídla, že to rádi udělají. A skutečně. Za vedení paní odborné učitelky J. Čihalové a její matky, paní A. Čihalové se v měšťanské škole po několik dní ještě dlouho po vyučování pralo, žehlilo, šilo a spravovalo. Sešlo se i něco peněz, za které žákyně koupily hračky. Výsledkem této práce bylo 467 kusů čistého a opraveného prádla, šatů, bot a hraček, které byly dopraveny k řeckým dětem v mikulovském zařízení.“³⁹

V období června roku 1948 bylo zorganizováno a uskutečněno deset transportů řeckých dětí z Mikulova do jiných dětských domovů na území Československa. Organizátoři při přemístění dětí dbali na to, aby sourozenci a děti z jedné vesnice byli pokud možno pohromadě, poněvadž další odloučení od svých nejbližších snášeli velmi těžce. Dětem, které již dosáhly šestnáctého věku, byly vydávány tzv. Průkazy pro bezdomovce, které se podobaly běžným vydávaným občanským průkazům jen s tím rozdílem, že se jednalo o doklady zelené barvy, opatřeny textem „Průkaz pro bezdomovce“. Tyto osobní doklady později vlastnili všichni řečtí emigranti. Při humanitární akci plnily hlavní úlohu následující organizace: Okresní národní výbor v Mikulově, Okresní péče o mládež v Mikulově, Zemský národní výbor – Zemská péče o mládež v Brně.⁴⁰

³⁹ CIRONIS, P. *Akce řecké děti 1948*. Rokycany: 2001. s. 53.

⁴⁰ Tamtéž, s. 54.

3.3.3 Brno - Maloměřice

Druhé záchytné středisko, které působilo na jižní Moravě, vzniklo v Brně-Maloměřicích. Zde se nacházely staré dřevěné objekty, v nichž našly provizorní domov řecké děti ze dvou transportů. První dorazil začátkem května roku 1948, druhý transport 22. května roku 1948 přivezl do Brna – Maloměřic 529 dětí. Dětem byla vždy poskytnuta nezbytná péče a poté následovala desinfekce. Záchytné středisko v Brně-Maloměřicích plnilo svoji úlohu, jako karanténní stanice do 26. července roku 1948.

3.3.4 Adaptace řeckých dětí

Začátkem června roku 1948 se nacházelo v Československu již celkem 2531 dětí, dopravených z území Řecka. Děti přijížděly často ve velmi zuboženém stavu, špinavé, podvyživené a duševně podlomené. Jejich věk se pohyboval v rozmezí od šesti měsíců do čtrnácti let a většina ze školou povinných dětí neuměla číst ani psát.⁴¹

V počátcích bylo k dispozici na území tehdejšího Československa čtyřicet pět zařízení sloužících k dočasnému nebo trvalému pobytu řeckých dětí. Po uskutečnění transformace, k níž došlo 15. prosince roku 1950, sloužilo k těmto účelům dvacet domovů. Čtyři domovy byly určeny pro děti v rozmezí od předškolního věku až pro děti do šesti let. Patnáct domovů bylo vytvořeno pro mládež do patnácti let a jedno zařízení plnilo účely pro děti, které vyžadovaly zvláštní odbornou péči. Jednalo se o děti sluchově a zrakově postižené. V rozmezí období od prvních transportů uskutečněných na území Československa až do roku 1950 zemřelo v dětských domovech a přijímacích zařízeních pouze dvacet jedna dětí. Toto nízké číslo vypovídá, o tom, jaké všestranné a obětavé pomoci se dostalo řeckým dětem.⁴²

„Důležitou roli, v adaptaci řeckých rodin v české prostředí, nepochybně sehrál postupný přechod řeckých dětí z izolovaného prostředí dětských domovů do českých škol. První řecké děti byly zařazeny do českých škol od školního roku 1951/1952 a v následujícím období byl postupně snížen počet řeckých domovů dětí a mládeže. Poslední domov byl definitivně uzavřen až v roce 1962. Většina jeho chovanců byli sirotci, kteří přišli oba rodiče, nebo děti, jejichž rodiče nežili v Československu.“⁴³

V dětských domovech se až do roku 1953 vyučovaly všechny předměty v řečtině, popřípadě v makedonštině. Od roku 1953 byli všichni mladí řečtí emigranti integrováni do českého školského systému, avšak do jejich výuky byla zahrnuta také výuka řecké gramatiky, řeckého zeměpisu a řeckých dějin. Tato generace se díky výborné znalosti

⁴¹ SPOLEČNOST PŘÁTEL JIŽNÍCH SLOVANŮ. *Útěk za životem* [online] 2009 [cit. 2012-12-08].

Dostupné z: <http://www.spjs.cz/galerie.php?cat=Slo>

⁴² PAPADOPULOS, L., Ch., *Děti bouře*, Praha: 1998, s. 82.

⁴³ KRÁLOVÁ, K. et.al. *Vyschly nám slzy*. Praha:Dokořán, 2012. s. 36. ISBN 978-80-7363-146-2.

češtiny nejlépe integrovala do české společnosti a měla společné zájmy i zvyky, jako mnoho jiných českých vrstevníků. Vedle tradiční řecké kuchyně si osvojili i pokrmy z české kuchyně, ale jejich politická angažovanost nebyla tak silná, jako u jejich předků. Začlenění do české společnosti bylo závislé na lokálních geografických a ekonomických podmínkách, na tom zda se jednalo o život na venkově či ve městech, nebo tam, kde kontakty krajanů nebyly tak intenzivní. Rychleji se adaptovali mladí a vzdělaní muži. Začala se objevovat první smíšená přátelství a postupně docházelo k prvním smíšeným manželským svazkům. Přestože chlapci a především dívky této generace byli vedeni k tomu, aby si vybírali své budoucí partnery na základě řeckého původu. Nakonec smíšená manželství od konce šedesátých let zcela převážila.⁴⁴

3.3.5 Emigrace dospělých

Druhá fáze řecké emigrace byla složena především z řad dospělých mužů a žen. Jednalo se zpravidla o partyzány z řad Demokratické armády Řecka DSE, kteří utrpěli v srpnu roku 1949 porážku v oblasti okolo pohoří Grammos, nacházející se u albánsko-řeckých hranic. Další skupinu odcházejících Řeků tvořili stoupenci strany Prozatímní demokratické vlády Řecka PDKE, rodinní příslušníci členů Demokratické armády Řecka DSE a zajatí vojáci řecké královské armády. V druhé emigrační vlně, která bývá nazývána, jako tzv. velká emigrace odešlo z Řecka do států východního bloku více než 80 000 osob. V druhé polovině roku 1949 byly organizovány první vlakové transporty na trase z Řecka přes Albánii do Jugoslávie, Československa, Sovětského svazu Polska, Maďarska, Rumunska, Bulharska a Východního Německa. Do Československa přišlo v období let 1948-1950 přes 12 000 řeckých občanů.⁴⁵

Mezi řeckou a československou komunistickou stranou se o otázce dospělých řeckých běženců poprvé diskutovalo na setkání, které proběhlo v Praze 13. června roku 1949. Za ÚV KSČ se jej účastnil vedoucí mezinárodního oddělení Bedřich Geminder, za řeckou stranu druhý nejvýše postavený kádr KKE, Ioannis Ioannidis a ministr spravedlnosti „horské vlády“ Miltiadis Porfyrogenis. Řekové vznesli požadavek, aby Československo přijalo čtyři až pět tisíc řeckých běženců, a aby jim byly přiděleny dvě nebo tři vesnice. Přestože byl příchod demokratických Řeků plně

⁴⁴ TSIVOS, K. *Řecká emigrace v Československu (1948-1968)- Od jednoho rozštěpení ke druhému*. Praha:Dokořán, 2012. s. 36. ISBN 978-80- 7363-404-9.

⁴⁵ BOTU, A., KONEČNÝ, M. *Řečtí uprchlíci. Kronika řeckého lidu v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 1948-1989*,Praha: Řecká obec Praha, 2005. s. 285-289. ISBN 80-239-5462-8.

pod taktovkou KSČ, navenek připadl úkol přijetí řeckých uprchlíků opět Československo-řecké společnosti.⁴⁶

První vlaková souprava s řeckými běženci přijela z Jugoslávie do slovenské pohraniční stanice Štúrovo, kde byli zaevidováni a poté pokračovali do karanténního tábora v Lešanech u Benešova. První transport zahrnoval 746 dospělých (406 žen a 340 mužů) a 475 dětí, celkem 1 221 osob. Z 340 mužů jich bylo 140 invalidních, bez nohy nebo ruky, kteří byli umístěni v pražských nemocnicích.

Dne 2. září roku 1949 dorazil do Lešan u Benešova druhý transport řeckých běženců v počtu 1 230 osob, složený téměř výlučně z dospělých. Z celkového počtu řeckých migrantů bylo 577 mužů, 509 žen a 144 dětí.⁴⁷

Třetí skupina uprchlíků v počtu 1 172 (743 mužů, 352 žen a 77 dětí) dorazila do záchytné stanice v Mikulově dne 7. září 1949. Ve skupině osob se nacházelo 950 práce schopných osob, které se zapojily do místních zemědělských prací a zejména do sběru hroznů. Podle původního zaměstnání emigrantů této skupiny se jednalo o následující profese:

- 710 rolníků,
- 77 stavebních dělníků,
- 20 truhlářů,
- 20 ševců,
- 34 krejčích,
- 14 holičů,
- 16 řidičů,
- 15 dělníků,
- 1 agronom,
- 1 lékárník.

Jelikož v uvedené době trpěl okres Mikulov nedostatkem pracovních sil, tak se zdálo, že se jedná o oblast na jižní Moravě, která je ideálním místem pro trvalé usazení řeckých uprchlíků. Odlišného názoru v rozhodování o budoucím místě uprchlíků byli vedoucí zastupitelé československé a řecké komunistické strany. Převážily zde obavy z toho, že Mikulov se nachází v těsné blízkosti státních hranic s Rakouskem, a proto

⁴⁶ KRÁLOVÁ, K. et al. *Vyschly nám slzy*. Praha:Dokořán, 2012. s. 38. ISBN 978-80-7363-146-2.

⁴⁷ BOTU, A., KONEČNÝ, M. *Řečtí uprchlíci. Kronika řeckého lidu v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 1948-1989*, Praha: Řecká obec Praha, 2005. s. 285-289. ISBN 80-239-5462-8.

z hlediska bezpečnosti bylo rozhodnuto o uzavření tábora do 30. listopadu 1949 a běženci byli přemístěni na severní Moravu.

Čtvrtý transport čítal 599 osob a do Československa přijel 10. září roku 1949. Tento transport byl složen převážně z osob, které uprchly v posledních dnech občanské války. Uprchlíci byli umístěni v nejmenším záchytném táboře na jižní Moravě, v obci Svatobořice, nacházející se poblíž Hodonína. Zde se postupně soustřeďovali pouze běženci se zdravotním handicapem a vyššího věku. Do konce roku 1949 proběhly ještě tři transporty řeckých uprchlíků z Jugoslávie, Francie, Albánie a několik průjezdních sledů s uprchlíky přes Československo do Maďarska a dalších zemí. Další transporty probíhaly i v roce následujícím.⁴⁸

Přestože souhrnné statistické údaje české, ale i řecké strany z dobových dokumentů nejsou zcela totožné, zpráva ke dni 15. prosince roku 1950 uvádí celkový počet 12 095 řeckých běženců, z toho 6 910 dospělých (3 905 mužů a 3 005 žen) a 5 185 dětí. Z dospělých emigrantů bylo asi 57 procent posouzeno jako zdravých a práce schopných. S ohledem na zemi, přes niž se uprchlíci dostali do Československa, tvořilo dospělou část řecké emigrace koncem roku 1950, 4 200 běženců z Jugoslávie, 3 400 z Albánie, 444 z Bulharska a 59 z Maďarska.

V září roku 1949 byly zahájeny přípravy k osídlování vesnic, které byly vybrány pro řeckou emigraci a dne 17. října roku 1949 začal samotný přesun do uvedených míst. Protože převážná většina uprchlíků pocházela z oblastí hornatého severního Řecka se zkušenostmi ze zemědělství a s chovem dobytka, tak bylo rozhodnuto o jejich soustředění do oblastí s podobným krajinným rázem. K usazování řeckých emigrantů bylo vybráno dvacet čtyři obcí ve třech pohraničních okresech, Krnov, Jeseník a Žamberk. Jednalo se převážně o obce, které se nacházely v izolovaných horských oblastech, z nichž bylo v roce 1946 odsunuto původní německé obyvatelstvo.⁴⁹

Od první polovinu roku 1950 začalo usazování řecké emigrace mimo dříve dohodnuté vesnice a nové domovy se nacházely na severní Moravě, v severních a východních Čechách. Na severní Moravě se Řekové usídlili převážně v obcích okresů Šumperk, Bruntál, Karviné, dále v Ostravě, Novém Bohumíně, Opavě, Orlové, Kopřivnici, ve Frenštátě pod Radhoštěm. Ve východních Čechách žili Řekové v okrese Trutnov, Ústí nad Orlicí, Dvoře Králové nad Labem dále v Rychnově nad Kněžnou a ve

⁴⁸ KRÁLOVÁ, K. et al. *Vyschly nám slzy*. Praha:Dokořán, 2012. s. 39-40. ISBN 978-80-7363-146-2.

⁴⁹ Tamtéž, s. 42-43.

Dvoře Králové nad Labem. Později se řečtí imigranti stěhovali do Brna, Prahy, Hradce Králové a do Berouna.⁵⁰

3.4 Repatriace - návrat do vlasti

Řekové opouštěli svou vlast s přesvědčením, že se po několika letech vrátí zpět a jejich emigrační pobyt v Československu bude pouze dočasný. Z důvodu toho, že byli přesvědčeni o brzkém návratu do Řecka, tak ponechávali sobě i svým dětem po řadu let řecké občanství. Repatriace řeckých emigrantů proběhla v několika vlnách a v různém časovém období.

První vlna odchodu řeckých emigrantů začala v druhé polovině roku 1954, kdy došlo k postupné normalizaci československo-řeckých vztahů. Projevem částečného uvolnění napětí mezi oběma státy bylo rozhodnutí povolit odjezd ze země těm řeckým občanům, kteří o to požádají. V měsíci září a prosinci roku 1954 byly uskutečněny dva hromadné transporty a tehdy odcestovalo z Československa do Řecka prvních 737 osob. V roce následujícím se nemohli řečtí občané vracet do vlasti hromadně, ale pouze jednotlivě, kdy bylo potřeba individuálně přezkoumat každou žádost řeckými orgány. Vyřizování jednotlivých formalit trvalo i několik let. Athénská vláda chtěla tímto způsobem zamezit přístup politicky nežádoucím osobám, ale i těm, kteří se nehlásili k řecké národnosti.⁵¹

Druhá vlna repatričního procesu začala v roce 1974. Dne 23. července roku 1974 došlo v Řecku k zhroucení vojenského režimu, moc byla předána zpět politikům a došlo k vytvoření vlády národní jednoty. Od tohoto data začala v Řecku nová historická éra označována jako „třetí republika“ nebo „obrat k civilnímu uspořádání“ (metapolitevsí). Dne 23. září roku 1974 zrušila vláda národní jednoty tzv. „závazný zákon“ č. 509, na jehož základě byla od roku 1947 zakázána činnost Komunistické strany Řecka – KKE. Na podkladě uvedeného zákona a následných pozměňovacích návrhů byly tisíce řeckých komunistů odsouzeny k odnětí svobody či dokonce k trestu smrti nebo poslány do exilu. Dalším tisícům členů a sympatizantů strany, kteří mezitím odešli do komunistických zemí, bylo odňato řecké občanství.⁵² V roce 1975 začal stoupat počet navrátilců a zcela nové rozměry repatriace nastaly po vítězství Panhelenského socialistického hnutí (PASOK) v parlamentních volbách v roce 1981.

⁵⁰ OTČENÁŠEK, J.: *Řecká národnostní menšina v České republice dnes*. In: *Český lid*, roč. 85, 2/1998 s. 153.

⁵¹ Tamtéž, s. 157

⁵² TSIVOS, K. *Řecká emigrace v Československu (1948-1968)- Od jednoho rozštěpení ke druhému*. Praha:Dokořán, 2012. s. 241. ISBN 978-80- 7363-404-9.

Začal platit nový zákon, který zrušil veškerá omezení pro návrat Řeků zpět do své vlasti a řecká vláda, nechala stavět nové byty pro navrátilce.

Třetí vlna odchodů zpět do Řecka nastala po roce 1989, kdy následkem listopadových událostí v československé společnosti proběhly výrazné politické změny. Tato etapa návratů nebyla co do celkového počtu odcházejících zvláště výrazná. Do Řecka směřovali hlavně mladší lidé, pocházející již převážně ze smíšených rodin. Pobyt v Řecku a u nás střídají, na zimní část převážně odjíždějí do Řecka, kde mají své příbuzné a poté se na zbytek roku zase vrací zpět do České republiky.⁵³

Na základě zveřejněných statistik Ústředního výboru politických emigrantů z Řecka (Kentriki epitropi politikon prosfygon Elladas, KEPPE) žilo v prosinci roku 1974 v Československu 12 013 emigrantů, v Sovětském svazu 14 087, v Bulharsku 6 378, v Rumunsku 5 605 v Maďarsku 4 293 v Polsku 7 700 v NDR 1 493, celkem 51 569 řeckých přistěhovalců. Z přibližně 50 tisíc emigrantů evidovaných na začátku roku 1974 v socialistických zemích se do roku 1980 repatriovalo 33 573 osob. Z Československa se do Řecka do roku 1975 vrátilo celkem 1 703 osob, zatímco do Jugoslávie 1 226 osob. Do SSSR a ostatních socialistických zemí odešlo 406 osob. Do kapitalistických zemí se vydalo dalších 445 osob. V Československu na začátku 80. let podle odhadů žilo 10 tisíc řeckých emigrantů první, druhé a třetí generace. Pro návrat zpět do vlasti se v uvedené době vyslovilo 75 procent dotázaných řeckých dětí narozených v Československu.⁵⁴

„Pobyt řecké emigrace v Československu můžeme rozdělit do šesti období:

1. *1949-1951: období zformování a rozmístování emigrace do původních emigrantských středisek. Tato fáze je charakterizována vysokou mírou izolace od české společnosti a bytostné závislosti na rozhodnutí kompetentních orgánů KSČ a KKE.*
2. *1952-1956: období adaptace charakterizované postupnou „demilitarizací“ emigrace, sloučením emigrantských rodin a hromadnými přesuny z venkova k průmyslovým střediskům.*
3. *1957-1968: období integrace v českém prostředí charakterizované částečnou emancipací od patronace KKE, postupným uzavřením dětských domovů a dospíváním druhé generace řeckých emigrantů.*

⁵³ OTČENÁŠEK, J.: *Řecká národnostní menšina v České republice dnes*. In: Český lid, roč. 85, 2/1998 s. 157.

⁵⁴ KRÁLOVÁ, K. et al. *Vyschly nám slzy*. Praha:Dokořán, 2012. s. 53. ISBN 978-80-7363-146-2.

4. 1969-1981: období deziluzí a diferenciací charakterizované větší roztroušeností sociálního, politického i geografického rázu se značným nárůstem smíšených manželství.
5. 1982-1989: období repatriace, kdy se tři čtvrtiny emigrantů vrátily do domovského Řecka.
6. 1990 - dodnes: období zformování řecké komunity v Čechách s novými sociálními rysy českých Řeků.“⁵⁵

3.5 Současnost

Řecká národnostní menšina má na území České republiky svůj historický původ a je jednou z dvanácti národnostních menšin, kterým je tento statut přiznán. Postavení řecké národnostní menšiny v Československu se podstatně změnilo po roce 1989 a následném rozpadu Československa. V devadesátých letech se musela aklimatizovat vůči novému ekonomickému a právnímu prostředí. Postupně se stala součástí naší společnosti a nemá problémy se soužitím s Čechy. Při sčítání lidu, domů a bytů v roce 2001 se přihlásilo k řecké národnosti 3 219 obyvatel a o deset let později v roce 2011 se přihlásilo 2 043 obyvatel České republiky, z toho na území Jihomoravského kraje se jednalo o 243 obyvatel řecké národnosti. Podle vlastního odhadu menšiny se jedná však až o 7 000 osob. Řecká menšina se obecně potýká s problémem počtů, z toho důvodu, že mnoho příslušníků se hlásí právě k více než jedné národnosti. Na území Jihomoravského kraje se jedná o tyto města, kde žije většina z nich:

- Brno
- Blansko
- Strážnice
- Znojmo
- Mikulov

⁵⁵ TSIVOS, K. *Řecká emigrace v Československu (1948-1968)- Od jednoho rozštěpení ke druhému*. Praha:Dokořán, 2012. s. 126. ISBN 978-80- 7363-404-9.

Tabulka 1: Obyvatelstvo podle národnosti k 1. 3. 2001 na území České republiky

Národnost	Absolutno	V % z celkového počtu obyvatel	Národnost	Absolutno	V % z celkového počtu obyvatel
česká	9 249 777	90,42	bulharská	4 363	0,04
moravská	380 474	3,72	rumunská	1 238	0,01
slezská	10 878	0,11	řecká	3 129	0,03
slovenská	193 190	1,89	vietnamská	17 462	0,17
polská	51 968	0,51	albánská	690	0,01
německá	39 106	0,38	chorvatská	1 585	0,02
romská	11 746	0,11	srbská	1 801	0,02
maďarská	14 672	0,14	jiná	26 499	0,26
ukrajinská	22 112	0,22	dvojitá národnost	12 978	0,13
ruská	12 369	0,12	nezjištěno	172 827	1,69
rusínská	1 106	0,01	obyvatelstvo úhrnem	10 230 060	100,00

Zdroj: Český statistický úřad⁵⁶

Po změně politického systému v roce 1989 se Řekové začali ve větším počtu věnovat soukromému podnikání. Vznikaly první cestovní kanceláře orientované na Řecko, Kypr, Turecko, zřizovali restaurace specializované na řeckou kuchyň, nebo se zabývali exportem či importem zboží. Při svém podnikání využívali především znalosti řečtiny, rodinných příbuzných a známých, kteří žijí v Řecku.

V oblasti Brněnska lze navštívit následující řecké restaurace:

- Pontos v Brně-Pisárkách, ul. Křížkovského č. 416
- Grypolis v Brně-Slatině, ul. Přemyslovo náměstí 22
- Gyros Taverna Athena v Brně, ul. Štefánikova č. 4
- U Raka v Říčanech u Brna, ul. Nám. Osvobození 469
- Greek restaurant Taverna v Brně-Králově Poli, ul. Purkyňova 3050
- Themis v Brně-Králově Poli, ul. Mojmírovo náměstí 67
- Zorbas v Brně, ul. Sokolská 4

⁵⁶ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Obyvatelstvo podle národnosti* [online] 2013 [cit. 2013-01-05]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/t/57004FD457/\\$File/Kapitola2.pdf](http://www.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/t/57004FD457/$File/Kapitola2.pdf)

Tabulka 2: Obyvatelstvo podle pohlaví, národnosti a věku na území Jihomoravského kraje k 26. 3. 2011

Národnost, věk	obyvatelstvo celkem	celkem muži	celkem ženy
řecká	243	121	122
0-14	4	3	1
15-19	11	5	6
20-24	22	10	12
25-29	4	3	1
30-34	12	6	6
35-39	9	3	6
40-44	19	15	4
45-49	26	15	11
50-54	23	14	9
55-59	36	16	20
60-64	16	7	9
65-69	17	7	10
70-74	18	8	10
75-79	15	7	8
80-84	7	1	6
85-89	3	1	2
90 a více	-	-	-
nezjištěno	1	-	1

Zdroj: Český statistický úřad⁵⁷

Nedaleko Mikulova v obci Pavlov bylo v roce 2000 založeno p. Georgiosem ILIASEM, občanem České republiky, který se narodil řeckým rodičům, vinařství ILIAS. Jedná se o vinařství rodinného charakteru, hospodařící na vlastních vinicích o rozloze necelých 6 hektarů. Ke konci roku 2010 vinařství úspěšně prošlo kontrolou certifikační autority a následně byl udělen certifikát bio, což znamená, že vinná réva není ošetřována chemickými prostředky. Proti škůdcům, nemocem a nepřízní počasí jsou použity šetrné přírodní přípravky, jako například fenýklový nebo pomerančový olej, prášek do pečiva nebo vodní sklo. Roční výroba dosahuje přibližně 25 tisíc lahví a s výhledem do budoucnosti by se mělo jednat o produkci 40 až 50 tisíc lahví. Bílá nebo červená odrůdová vína nesou od roku 2011 označení biovíno a lze je zakoupit ve vyhlášených restauracích po celé republice. Vína lze objednat i v Restaurant Alcron a La

⁵⁷ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Obyvatelstvo podle pohlaví, národnosti a věku na území Jihomoravského kraje* [online] 2013 [cit. 2013- 01-05].

Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/AA002D0362/\\$File/7000CZ064_OBKR601.pdf](http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/AA002D0362/$File/7000CZ064_OBKR601.pdf)

Dégustation Bohême Bourgeoise, které byly v publikaci Grand Restaurant vyhodnoceny jako nejlepší restaurace roku 2009 resp. 2010 a 2011.⁵⁸

3.5.1 Generační skladba Řeků

V současné době se v České republice nachází již čtvrtá generace Řeků, která lze rozdělit do následujících skupin:

Stará generace – většinou se jednalo o manželské páry, které uzavřely sňatek na území Řecka v období do druhé světové války a žily s vědomím jen jediné vlasti: Řecka. Jednalo se o generaci, která si zachovala velmi živé vzpomínky z rodných vesnic domova a řeckých geografických podmínek. Nejstarší z nich nesli svůj odchod z Řecka velmi nelibě, po svém příchodu do Československa mnozí rezignovali a odmítli se přizpůsobit v nových podmínkách života. Jejich život se značně podobal životu, jaký vedli před odchodem z Řecka. Tato skupina představovala pouze malou část emigrantů a v následujících letech se jejich počet zmenšoval. Mnozí z nich byli izolováni spolu s těžkými invalidy v Domově pro přestárlé a invalidy, který od roku 1953 vyvíjel činnost v obci Těchonín⁵⁹. Dodržovali tradiční zvyky, upjali se na návrat do vlasti a česky se nikdy příliš nenaučili. Postupem času u nich sílila idealizace Řecka, jako jediného pravého domova.

Střední generace - jde o řecké občany narozené během druhé světové války a do tehdejšího Československa přijeli jako děti. Jejich rodným jazykem byla řečtina, ale díky intenzivnímu kontaktu s českým prostředím se naučili dobře zvládnout český jazyk. Na rozdíl od staré generace docházelo k uzavírání smíšených manželství, i když větší počet manželství představovala kombinace sňatku Řeka s Češkou než naopak. Manželka českého původu byla starší generací vnímána jako cizorodý element, ale postupně bývala přijata do rodiny, poněvadž se předpokládalo, že se přizpůsobí. V opačném případě, kdy došlo ke sňatku Čecha a Řekyně, byla dcera považována za „ztracenou“, jak pro řeckou menšinu, tak i pro případný návrat do Řecka. Pokud došlo v manželství k narození dítěte, chlapci dostávali řecká jména, jako například Orestes, Georgios, Vasiliadis a dcery Katarina nebo Irina.

Mladší generace – potomci střední nebo ještě starší generace narození v padesátých nebo šedesátých letech v Československu. Řecko znají především z vyprávění a pro většinu z nich představuje zaslíbenou zemi. Řecký jazyk u nich zůstal rodným jazykem a jedná se o jeden z nejdůležitějších prvků identifikace s řeckou

⁵⁸ VINAŘSTVÍ ILIAS. [online] 2008 [cit. 2013-01-10]. Dostupné z: <http://www.ilias.cz/index1.html>

⁵⁹ TSIVOS, K. *Řecká emigrace v Československu (1948-1968)- Od jednoho rozštěpení ke druhému*. Praha:Dokořán, 2012. s. 127. ISBN 978-80- 7363-404-9.

národnostní menšinou u nás. Čeština se pro ně stala druhým rodným jazykem. Řecké kulturní tradice a zvyky postupně zanikají a jsou nahrazovány českými. U mladší generace nejsou smíšené manželství ničím neobvyklým. Po pádu vojenského režimu na území Řecka v roce 1974 se objevila možnost návratu zpět do země a u sňatků uzavíraných po tomto roce se začalo opět o něco více dbát na národnost partnera. Přicházela v úvahu reemigrace a ne všichni partneři Řeku jiné národnosti by souhlasili s vystěhováním.

Nejmladší generace – jedinci, kteří se narodili v Československu od sedmdesátých let dodnes. Do roku 1989, kdy nebylo možno libovolně cestovat za hranice českého státu, znali Řecko především z vyprávění od prarodičů nebo z návštěv příbuzných, kteří reemigrovali. Dobrá znalost řeckého jazyka u této generace klesá i v čistě řeckých rodinách. Děti jsou schopni řecky rozumět, jednoduše i mluvit, ale písmo ovládají minimálně. Děti ze smíšených rodin zpravidla řečtinu neovládají vůbec, ale český jazyk jim problémy nedělá, neboť prošly systémem českého školství. Pokud se s rodiči vracely do Řecka, byla neznalost řeckého jazyka pro jejich tamější pobyt velkým handicapem.⁶⁰

⁶⁰ OTČENÁŠEK, J.: *Řecká národnostní menšina v České republice dnes*. In: Český lid, roč. 85, 2/1998 s. 153-154.

4 ŘECKÉ TRADICE A NÁBOŽENSTVÍ

4.1 Tradice a svátky

Řecká rodina

Tradiční řecká rodina je patriarchální. Hlavní úlohu plní otec, který rozhoduje o všech důležitých věcech, jež se rodinného života týkají. Existovala zde výlučně patrilinearita principu vytváření rodiny. Rodina se vyvíjela v mužské linii, sňatkem do ní přicházely především ženy (snachy). Tradiční řeckou rodinu lze charakterizovat jako komplexní, kmenovou, neboť se skládá i z několika generací příbuzných v jedné linii. Nejstarší mužský člen je hlavou této rozšířené rodiny. Takto vypadal ideální stav tradiční rodiny v řeckém prostředí. Tyto struktury značně narušila právě občanská válka. V českém prostředí se řecké rodiny musely nejdříve ustálit a upevnit, neboť rodinní příslušníci častokrát skončili rozptýleni v různých státech socialistické Evropy. Jednalo se o přechodné období, které trvalo přibližně do poloviny padesátých let, a poté byly některé struktury původní rodiny obnoveny. Rodiny, které předpokládaly brzký návrat do Řecka, se stěhovaly do jedné lokality a snaha otců byla udržet endogamnost. Po určité době však v konfrontaci s českým prostředím dochází od postupného oslabení až k úplnému zániku vedoucí role otců.⁶¹

Řecké tradice

Řecké tradice a zvyky vycházejí z pravoslavného náboženství. Zvyky a tradice, bylo to jediné, co si Řekové do nového bydliště v Československu přinesli. Znamenalo to pro ně pojitko se svým vzdáleným domovem. Proto i v dnešní době patří jejich dodržování k podstatným pilířům řecké národnosti. Tradice tvoří důležitou roli v každodenním životě Řeků. Každá významná oslava, svatební hostina a dokonce i pohřeb, je organizován v tradičním řeckém duchu.⁶² Řecko patří mezi země, které si zakládají na tradicích a bohaté kulturní minulosti. V zemi se hlásí k pravoslavné církvi více než 90 procent obyvatelstva. Obojí ovlivňuje i pojetí výročních obřadů a svátků. Většina svátků je spojena s pravoslavným kalendářem a jmény svatých, řada z nich se slaví už od byzantských dob, některé tradice ale jdou ještě dále, až do starověkého Řecka. V průběhu roku Řekové v podstatě žijí od jednoho svátku ke druhému. Těší se na ně, mluví o nich dlouho předem, připravují se na ně a potom, po svátečních dnech

⁶¹ OTČENÁŠEK, J.: *Řecká národnostní menšina v České republice dnes*. In: Český lid, roč. 85, 2/1998 s. 153.

⁶² ŘEKOVÉ V ČECHÁCH [online] 2013 [cit. 2013-01-07]. Dostupné z: http://krajane.czu.cz/geografie-nab/doku.php?id=rekove_v_cechach

prožitých v rodinném kruhu, za tanců, her a hlavně s dobrým jídlem a pitím, na ně ještě dlouho vzpomínají. Mnoho zvyků se také váže k přírodě, která jim pomáhá načerpat nové síly.⁶³

Řecké lidové tance a hudba

Lidový tanec představuje významnou roli ve vyjadřování pocitů v každodenním životě lidí. Řekové dodnes tančí při každé příležitosti, např. o křesťanských svátcích, oslavách a na svatbách. Ve své době byl považován za nejvyšší druh umění a téměř každý tanec vypovídá nějaký příběh. Tance se přenášejí z generace na generaci až dodnes. Řecké tance se ve většině případů tančí v kole. Začíná se pravou nohou a pohybuje se proti směru hodinových ručiček. Tanečníci se drží za ruce, ramena nebo šátek. Tance, které společně tančí ženy i muži najednou, vede muž. Tímto je muži dána šance, aby se v tanci vyjádřil. Hudební doprovod při tancích tvoří tradiční nástroje. Lidové tance se dělí na velmi živé, skákavé tance „PIDIKTOS“, které vypovídají o drsných horských podmínkách a jsou tančeny především muži. Skoky a vysoko zdvihané nohy mají symbolizovat sílu přeskocení hor. Další skupinou tanců je umírněný až plouživý „SYRTOS“. Charakterizuje více klidný život a vyjadřuje dobrou náladu a pohodový život. V České republice v současné době šíří a rozvíjí lidové tradice několik řeckých tanečních souborů, které působí při řeckých obcích. V Brně se jedná o taneční soubor Prométheus, který je otevřen široké veřejnosti a pravidelně vystupuje na folklórních festivalech po celé republice i v zahraničí.⁶⁴

Svátky a jmeniny

Většina řeckých křestních jmen je křesťanského původu. Zpravidla se tradují od dědy na vnuka a bývá zvykem, že do doby pokřtění se jich neužívá. Samotné svátky jsou obvykle považovány a slaveny více než narozeniny.

Zasnoubení a svatba

U Řeků je dodnes zvykem žádat o nevěstinu ruku jejího otce, což je pokládáno za zasnuby. Kněz umístí na levý prsteníček požehnané zasnubní prsteny a hosté připíjejí snoubencům. Z počátku se v Česku tento zvyk ještě dodržoval, ale částečným míšením kultur, tradice postupně slábla. Dnešní Řekové prezentují moderním způsob života a tradice tolik nedodržují, tak jako jejich rodiče nebo prarodiče. To však

⁶³ LYCEUM ŘEKYŇ V ČESKÉ REPUBLICĚ. *O tradicích* [online] 2007 [cit. 2013-01-07]. Dostupné z: http://www.lyceumrekyn.cz/tr_otradicich.html

⁶⁴ ASOCIACE ŘECKÝCH OBCÍ V ČR. *Řecké lidové tance a hudba* [online] 2013 [cit. 2013-01-07]. Dostupné z: <http://www.arovcr.cz/soubory.htm>

neznámá, že by se mladá generace svých tradic zcela vzdala. Řekové jsou národ vystavený na tradicích a slavné historii.

Podle původních svatebních tradic dostává nevěsta věno vyrobené svou matkou a dalšími ženami z rodiny. Je složeno z ručníků, háčkovaných deček a povlečení. Otec nevěsty věnuje novomanželům nábytek do domu. Ve svatební den se nevěsta strojí za pomocí kamarádek a žen z její rodiny a je ukryta před ženichem, který ji smí vidět teprve těsně před svatebním obřadem. V průběhu prvních manželských kroků, které novomanželé podniknou, jsou posypány rýží a bonbóny. Po obřadu pozvaní hosté přejí novomanželům dlouhý společný život a následuje velká slavnost, při které tančí a hodují celou noc.

Křtiny

Den křtin patří mezi nejvýznamnější dny pro řecké pravoslavné věřící. Zpravidla se konají rok po narození dítěte, které do té doby nemá křestní jméno. Na začátek obřadu je dítě zabaleno do bílé osušky a farář požehná vodu s olivovým olejem, který obstaral kmotr. Dítě je třikrát ponořeno do požehnané vody a je opakovaně vysloveno jeho vybrané křestní jméno. Po obřadu je dítě vystrojeno do bílého oblečení a farář mu na krk pověsí zlatý řetízek s křížkem a podstoupí první svaté přijímání. Po obřadu následuje oslava v restauraci nebo v domě rodičů.⁶⁵

Velikonoce

Velikonoce jsou pro všechny Řeky nejvýznamnějším svátkem a znamenají pro ně více než oslava Vánoc. Ženy barví vajíčka na červeno, jako symbol Kristovy krve a kmotry nebo kmotři kupují svým kmotřencům dárky. Den Velkého pátku se nese ve znamení smutku a truchlení. Ozdobená Kristova rakev tisíci květinami je společně s jeho ikonou vynesena z kostela a přenesena na hřbitov. Následuje proces, kde se zapálí svíčky za zemřelé. Na Velkou sobotu se koná v kostele obřad, kterého se všichni zúčastní ve slavnostním oděvu. Krátce před půlnocí zhasne farář v kostele světla, jako symbol tmy a ticha v hrobě. O půlnoci zapálí svíci svatým plamenem, zazpívá „CHRISTOS ANESTI - Kristus byl vzkříšen“ a poté nabízí lidem plamen k připálení, který si předávají mezi sebou navzájem. Po obřadu návštěvníci opouští kostel za zvuků kostelních zvonů a přejí si „CHRISTOS ANESTI - Kristus byl vzkříšen“ a odpovídají „ALITHOS ANESTI - skutečně byl vzkříšen“. Další oslava probíhá ve svých domovech, kde se na stůl servíruje polévka „MAJIRITSA“ (polévka z jehněčích

⁶⁵ ASOCIACE ŘECKÝCH OBCÍ V ČR. *Řecké tradiční kultura* [online] 2013 [cit. 2013-01-07]. Dostupné z: <http://www.arovcr.cz/kultura.htm>

vnitřností a jarních zelených bylin) nebo TSOUREKI (velikonoční vánočka a cukroví). Druhý den se celá rodina s příbuzenstvem sejdou u pokrmu skládajícího se z rožněného jehněte a pije se víno nebo ouzo. Jedná se o největší svátek, kdy se sjíždí celá rodina a slouží k utužení rodinných vazeb.

Vánoce

Vánoce jsou pro Řeky považovány za druhý největší křesťanský svátek v roce, který je spojen s půstem, což znamená, že se nejí vejce, mléčné pokrmy a maso. Samotné přípravy na oslavy začínají již v době předvánoční, kdy řecké hospodyňky pečou sladkosti a cukrovinky. Velice oblíbené jsou sladkosti „KOURABIEDES“, které připomínají české vanilkové rohlíčky, avšak jsou několikrát větší.⁶⁶ „*Stejně jako při jiných svátcích, i na Vánoce se peče zvláštní druh chleba CHRISTOPSOMO – Kristův chléb, který je velmi zdobný. Z těsta se vytváří různé tvary, které se liší od rodiny k rodině. U večeře se schází celá velká rodina, stůl bývá prostřený už od předchozího dne. Uprostřed stolu leží CHRISTOPSOMO s medem, kolem jsou rozloženy ořechy, mandle, jablka a sušené figy. Před jídlem si všichni vzájemně přejí hodně zdraví a vše nejlepší v novém roce.*

Před Vánocemi se scházely děti, aby si připravily koledy. Den před Vánocemi (na Štědrý den u nás) už za úsvitu vycházely a šly od domu k domu, aby všude oznámily radostnou novinu o narození Krista. V rukou držely barevné svítilny nebo osvětlené lodky. Měly s sebou také hůl, kterou rytmicky klepaly na dveře, aby to přineslo domu dobro a zpívaly koledy. Každá hospodyně odměnila děti podle svých možností, ať už sladkostmi, kaštaný nebo ořechy.“⁶⁷

Ostatní svátky

Veškeré řecké obce a komunity slaví v České republice dva řecké nejvýznamnější státní svátky. 25. březen, Den vzniku nezávislosti, kdy v roce 1821 Osvobozenécké hnutí řeckého lidu zahájilo všeobecné povstání proti turecké nadvládě a 28. říjen tzv. den „OCHI“ (OCHI znamená řecky ne). Druhý řecký státní svátek, je připomínkou kladného okamžiku diktátora Metaxase, který odmítl dne 28. října 1940 ultimatum od Mussoliniho o podřízení Řecka italské fašistické okupaci.

⁶⁶ ASOCIACE ŘECKÝCH OBCÍ V ČR. *Řecké tradiční kultura* [online] 2013 [cit. 2013-01-07]. Dostupné z: <http://www.arovcr.cz/kultura.htm>

⁶⁷ LYCEUM ŘEKYŇ V ČESKÉ REPUBLICĚ. *Vánoce* [online] 2007 [cit. 2013-01-12]. Dostupné z: http://www.lyceumrekyn.cz/tr_svatky1.html

4.2 Náboženství

Dalším pilířem řecké národnosti je jejich náboženství. V době kdy Řecko bylo součástí Byzantské říše, přesunulo se státní i náboženské centrum do Konstantinopole (dnešního Istanbulu). Ortodoxní křesťanská víra se úspěšně rozvíjela a rozšiřovala do východní Evropy. Ortodoxní křesťanství přežívalo a vzkvétalo dokonce i pod nadvládou Turků a ustálo i opakované pokusy Jezuitů a Protestantů o převrácení na svou víru. Během 400 let osmanské nadvlády udržovala ortodoxní církev řeckou etnickou a kulturní identitu.⁶⁸

Ortodoxní bohoslužby často trvají dvě i více hodin. Pro přítomné, je to dosti dlouhá doba, a tak bývá zvykem, že v průběhu bohoslužby lidé neustále odcházejí, přicházejí nebo spolu rozmlouvají. Kázání není obvyklé, hlavní náplní je každý den obměňovaná liturgie v podání kněží a několika laiků. Ortodoxní náboženská obec nepoužívá zpěvníky. Vnější rozdíly mezi ortodoxními a dalšími křesťany se projevují především ve způsobu křížování. Ortodoxní křesťané neuznávají papeže, jako hlavu všeho křesťanstva a křížují se pouze třemi prsty. Jedním za Boha otce, druhým za Boha syna a třetím za Ducha svatého. Ortodoxní kněz, nosí dlouhé tmavé hávy, bujný vous, pokrývku hlavy a v průběhu života se smí oženit jen jednou a to před vysvěcením do kněžského řádu.⁶⁹

U emigrujících Řeků se jednalo v převážné míře o komunisty nebo jejich blízké příbuzné a většina z nich byli ateisti, popř. pokřtěni, ale nevěřící. Taktéž děti nerozené v průběhu řecké občanské války nebyly často pokřtěny. Duchovní představitelé řecké ortodoxní církve sympatizovali s vládní stranou a ze strany partyzánů nebyl zájem nechat děti pokřtít. Zpočátku u nás žijící Řekové své děti nekřtili a svatby nebo pohřby probíhaly v civilní podobě. Velký problém vznikl až v šedesátých letech v průběhu reemigrace. V mateřské zemi úřady neuznávaly jinou formu svatby a pohřbu než církevní, a tak se mnohdy stávalo, že manželé oddáni civilním obřadem byli po návratu zpět do vlasti formálně svobodní, neboť civilní sňatky byly neplatné. Museli být v Řecku znovu oddáni v kostele a obřadu nejprve předcházet křest, pokud byli ateisté. Na základě těchto zkušeností Řekové žádali o církevní obřady již v Československu, což obstarával ortodoxní pop. První ortodoxní církevní pohřeb se uskutečnil v roce 1966 v Krnově.⁷⁰

⁶⁸ ŘEKOVÉ V ČECHÁCH [online] 2013 [cit. 2013-01-12]. Dostupné z: http://krajane.czu.cz/geografie-nab/doku.php?id=rekove_v_zechach

⁶⁹ BOTIG, K. *Řecko pevnina*. 3.vyd.Praha: Mairdumont, 2007. s. 19. ISBN 978-3- 8297-6248-9.

⁷⁰ OTČENÁŠEK, J.: *Řecká národnostní menšina v České republice dnes*. In: Český lid, roč. 85, 2/1998 s. 152.

„Někteří Řekové, přestože nepatří mezi křesťany, uctívají a respektují ortodoxní křesťanskou víru a dokonce ji považují za svou národní víru. Chodí do kostela a slaví hlavní svátky. Mezi alespoň formální členy východní ortodoxní církve lze zařadit až 98 procent obyvatel Řecka. Zachovávání náboženských tradic v posledních letech klesá. Proto i v Česku jsou všichni Řekové pravoslavní, i když toto je asi nejslabší jejich tradice. Do kostelů mladší generace nechodí a obecně jejich vztah k náboženství není nejvřelejší.“⁷¹

⁷¹ ŘEKOVÉ V ČECHÁCH [online] 2013 [cit. 2013-01-12]. Dostupné z: http://krajane.czu.cz/geografie-nab/doku.php?id=rekove_v_cechach

5 SOCIOKULTURNÍ AKTIVITY A SPOLKY

Povědomí o společných kořenech a emigrantském osudu sblížuje členy řecké národnostní menšiny žijící na území České republiky a vytváří mezi nimi silné pouto sounáležitosti. *„Kulturní činnost řecké menšiny je velmi bohatá a podílejí se na ní všechny organizace označované jako "řecké obce". K nejvýznamnějším kulturním svátkům patří již tradiční Řecký festival v Krnově, Řecké dny v Brně. Všechny řecké obce připravují kulturní a společenský program ke státním svátkům Řecké republiky 25. března a 28. října, ukončený tradiční řeckou lidovou zábavou s hudbou a tancem. K aktuálním a zároveň velmi významným a dlouhodobým projektům patří Řecké kulturní, vzdělávací a společenské centrum v Brně; Ochrana práv řecké menšiny žijící na území České republiky.“*⁷²

5.1 Řecké organizace a spolky

5.1.1 Asociace řeckých obcí

Nejvýznamnější organizací řecké minority působící na území České republiky představuje Asociace řeckých obcí. Jedná se o dobrovolné, neziskové, nepolitické sdružení, které je nezávislé na státních nebo politických institucích a zároveň zastřešuje třináct řeckých obcí.

Mezi základní cíle Asociace řeckých obcí v České republice patří prohlubování a podpora přátelských vztahů mezi Řeky žijícími v České republice a Českou republikou, především na poli společenském a kulturním. Podpora a rozvoj řecké identity prostřednictvím vzdělávacích a kulturních akcí, zachování a rozvíjení řeckého jazyka. *„Uchovávání a rozvoj vztahů s mateřskou vlastí, včetně společenské a hmotné pomoci krajanům od orgánů a institucí jak Řecké republiky, tak jiných. Šíření odkazu řecké kultury prostřednictvím vzdělávacích institucí, pořádáním přednášek a seminářů, seznamování s novodobou řeckou kulturou, pořádání akcí folklorně hudebních a tanečních, sportovní aktivity, vydavatelská a publikační činnost, práce s dětmi a mládeží.*

⁷² VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Rada vlády pro národnostní menšiny* [online] 2009 [cit. 2013-01-14]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/nm-rekove-6646/>

Seznam řeckých obcí v České republice:

- Řecká obec Brno, Radnická 8, 602 00 Brno,
- Řecká obec Bohumín, Nerudova 974, 735 81 Bohumín,
- Řecká obec Havířov, Švabinského 1, 736 01 Havířov,
- Řecká obec Javorník, 9. května 508, 790 70 Javorník
- Řecká obec Jeseník, Mahenova 615/4, 790 01 Jeseník,
- Řecká obec Karviná, U lesa 722, 734 01 Karviná-Ráj,
- Řecká obec Krnov-město, Albrechtická 206, 794 01 Krnov,
- Řecká obec Ostrava, Vodárenská 700, 725 26 Ostrava-Krásné Pole,
- Řecká obec Praha, Krakovská 22, 110 00 Praha 1,
- Řecká obec Šumperk, 8. května 22, 787 01 Šumperk,
- Řecká obec Třinec, Komenského 190/5, 739 61 Třinec,
- Řecká obec Vrbno pod Pradědem, Družstevní 597, 793 26 Vrbno pod Pradědem,
- Řecká obec Zlaté Hory, Polská 723, 793 76 Zlaté Hory.

Posláním Asociace řeckých obcí je rozvíjení řecko-českých společenských a kulturních vztahů. Je základnou pro spolupráci řeckých obcí navzájem, jakož i pro spolupráci se státními a místními orgány v České republice i v Řecku. Poskytuje příležitosti pro rozvíjení vzájemné spolupráce svých členů, pořádá pravidelná setkání svých členů i správní rady. Podporuje kulturní a vzdělávací činnost řeckých obcí.⁷³

5.1.2 Spolky řecké menšiny v Jihomoravském kraji

Lyceum Řekyň

Jedná se o občanské sdružení, které je registrováno Ministerstvem vnitra České republiky, jako občanské sdružení ve smyslu zákona č. 83/1990 Sb. Je známé v celém helénském světě svým nesmírným přínosem pro udržení a šíření řeckého kulturního dědictví již od roku 1911, kdy bylo založeno v Aténách. Po několika letech vytváření nových kontaktů a jednání v prosinci roku 2000 odsouhlasila Správní rada Ústředního Lycea v Aténách žádost řeckých žen žijících v České republice o založení nové zahraniční pobočky. Od roku 1995 byly v Brně pořádány semináře lidových tanců a po

⁷³ ASOCIACE ŘECKÝCH OBCÍ V ČR. [online] 2013 [cit. 2013-01-14]. Dostupné z <http://www.arovcr.cz/index.htm>

vzniku myšlenky založit Lyceum se právě Brno stalo sídlem řeckého kulturního sdružení.

„V souladu se stanovami je cílem Lycea uchovávání řeckých zvyků a tradic, studium a pěstování folklórního umění, podpora ženy a morální podpora matky a dítěte. Konkrétně jsou cílem Lycea studium a uchovávání národních krojů, jejich prezentace pomocí přehlídek, studium lidových tanců a písní, jejich zapisování, přesné dodržování a prezentace formou tanečních vystoupení a hudebních představení, dále pak organizování výstav řeckého lidového umění a péče o jeho uchování, organizování vzdělávacích programů, organizování seminářů a přednášek, vydávání publikací, knih, zvukových a audiovizuálních nosičů.

Pro dosažení cílů Lycea pracuje osm oddělení Lycea, které vedou ženy známé svou činností pro udržení a rozvoj helénismu v České republice. Oddělení Lycea jsou: Národních tradic; Národních krojů; Národních tanců; Problémů ženy a dítěte; Umělecké a hudební; Rytmičké výchovy; Svátků a recepcí; Knihovna a archiv.

V současné době má Lyceum celkem 66 poboček, z toho jich 50 působí v samotném Řecku. Brněnské sdružení patří mezi 9 evropských poboček z celkového počtu 16 zahraničních Lyceí.⁷⁴

Nadační fond Hellenika

Nadační fond Hellenika je nadační fond sídlící v Brně a původním cílem nadace bylo podporovat řeckou menšinu v Brně a jejím okolí. Vznikl zejména za účelem uchování jazyka, pěstování tradic a zachování řeckého povědomí. V současnosti je Hellenika jedinou nadací, která přímo podporuje rozvoj, uchování kultury a identity řecké menšiny. Pomáhá jejímu poznání a vytváří příležitosti pro setkání představitelů řeckého kulturního společenství a českých institucí stejně jako osobností z kulturní, podnikatelské či veřejné oblasti. Nadace také chrání práva menšiny na území ČR. Projekty nadačního fondu se nerealizují pouze v Brně, ale na celém území ČR. Jedná se například o tyto aktivity: výuka řeckého jazyka, výuka tradičních tanců, řecký festival, hellénská olympiáda, Řecké dny v Brně, dále finančně podporuje řecké folklorní soubory Prométheus z Brna, Akropolis z Prahy, Antigoni z Krnova a další.⁷⁵

⁷⁴LYCEUM ŘEKYŇ V ČESKÉ REPUBLICE. *O nás* [online] 2007 [cit. 2013-01-14]. Dostupné z: <http://www.lyceumrekyn.cz/onas.html>

⁷⁵MEZIKULTURNÍ DIALOG. *Řecká kulturní identita* [online] 2013 [cit. 2013-01-20]. Dostupné z: <http://www.mezikulturnidialog.cz/recka-kulturni-identita.html>

Česká společnost novořeckých studií

Občanské neziskové sdružení bylo založeno v roce 1998 v Brně a sídlí na Ústavu klasických studií Filosofické fakulty Masarykovy univerzity. Vědecká společnost organizuje semináře, odborné přednášky, exkurze a publikuje sborníky. Cílem společnosti je podpora výuky a vědeckého studia novořeckého jazyka, literatury, kultury a historie v souladu se stanovami Evropské společnosti novořeckých studií, jíž je členem. V říjnu 1999 byla Česká společnost novořeckých studií přijata do Rady vědeckých společností při Akademii věd ČR. Předsedkyní je PhDr. Aikaterini Franc-Sgourdéou, externí vysokoškolská učitelka novořečtiny. V roce 2012 mělo sdružení šedesát členů a za uvedený kalendářní rok uskutečnilo osm přednášek s řeckou tematikou.⁷⁶

Folklórní soubor Prométheus

Soubor národních řeckých tanců byl založen řeckými emigranty v roce 1966 v Brně, s cílem upevňovat řeckou identitu. První vystoupení se uskutečnilo v brněnském hudebním klubu na Gorkého ulici. Současný repertoár představuje tance z celého Řecka a členové souboru vystupují převážně na řeckých zábavách konaných při příležitosti oslav státních svátků Řecka nebo kulturních festivalech národnostních menšin. V roce 1995 získal soubor čestný titul Laureát 50. mezinárodního folklórního festivalu Strážnice pod vedením paní Katiny Eftimiadisové.

5.2 Řecká obec Brno

Řecká obec Brno je neziskovou organizací sdružující Řeky žijící v Brně a okolí, jejich potomky, partnery, ale i příznivce Řecka, řeckého jazyka a kultury. Posláním organizace je reprezentace řecké kultury a jazyka, rozvíjení identity a národního povědomí. Podporuje spolupráci a dialog mezi českými a řeckými institucemi, nevládními organizacemi v oblasti kultury a vzdělávání. Podstatným zájmem je budování otevřené a přátelské společnosti v místě působení a přispívání ke kladným vztahům mezi Řeckem a Českem.

Řeckou obec Brno tvoří devítičlenná rada, která je volena jedenkrát za tři roky. Předsedkyní obce je paní Afroditi Alexandridu a sdružuje přibližně 200 členů. Každý rok se koná valné shromáždění obce, kde se projednává a schvaluje plán činnosti obce na následující rok.

⁷⁶ RADA VĚDECKÝCH SPOLEČNOSTÍ. *Česká společnost novořeckých studií* [online] 2013 [cit. 2013-01-20]. Dostupné z: <http://rvs.paleontologie.cz/spolecnosti/spol-51/>

Mezi hlavní aktivity Řecké obce Brno patří:

- prezentace řecké komunity, účast na kulturních akcích,
- výuka řečtiny pro děti a mládež, výuka historie a kulturně-společenského základu,
- výuka řeckých tanců pro děti, mládež i dospělé, prezentace řeckého folkloru na folklorních festivalech a kulturních akcích,
- organizace setkávání řeckých seniorů v rámci Brna i celé České republiky,
- organizace oslav státních svátků Helénské republiky (březen, říjen), Vánoc a jiných příležitostí,
- pomoc při vyhledávání kontaktů na příbuzenstvo, bývalé spolužáky či spolupracovníky se vztahem k řecké komunitě,
- organizace soustředění, výletů a besídek pro děti za účelem prohlubování znalostí jazyka a tanců a prezentují práci dětí v řecké škole,
- organizace vzdělávacích, sportovních a kulturních akcí,
- pomoc v adaptaci Řeků přicházejících do České republiky, zajištění informací o bydlení, školství, zdravotnictví.⁷⁷

⁷⁷ ŘECKÁ OBEC BRNO. *O řecké obci* [online] 2013 [cit. 2013-01-20]. Dostupné z: <http://www.robrno.cz/o-recke-obci/>

ZÁVĚR

Bakalářská práce přibližuje řeckou národnostní menšinu a její příslušníky, žijící v České republice. Řecká národnostní menšina má na našem území svůj historický původ a je jednou z dvanácti národnostních menšin, kterým je tento statut přiznán. Její postavení v Československu se podstatně změnilo po listopadových událostech v roce 1989 a následném rozpadu Československa. Postupně se stala součástí naší společnosti a nemá problémy se soužitím s Čechy. V současné době je desátou nejpočetnější etnickou minoritou v této zemi. Při sčítání lidu, domů a bytů v roce 2001 se přihlásilo k řecké národnosti 3 219 obyvatel a o deset let později v roce 2011, 2 043 obyvatel České republiky. Na území Jihomoravského kraje žije 243 obyvatel řecké národnosti. Podle vlastního odhadu menšiny se jedná o celkový počet až 7 000 osob, poněvadž mnoho příslušníků se hlásí k více než jedné národnosti. V Jihomoravském kraji je řecká komunita soustředěna především ve městech: Brno, Blansko, Strážnice, Mikulov a Znojmo.

Zvláštní důraz klade práce na období před začátkem druhé světové války, kdy v Řecku vládla monarchie v čele s králem Jiřím II, období po skončení druhé světové války, úzce spjaté s občanskou válkou v letech 1946 až 1949 a následně dalším rokům až po současnost. Příchod řeckých emigrantů na území tehdejšího Československa probíhal ve dvou úrovních. První, dětská byla uskutečněna po dohodě mezi tehdejší prozatímní řeckou vládou a vládami lidově demokratických států (Jugoslávie, Bulharsko, Albánie, Rumunsko, Maďarsko, Československo, Polsko a SSSR), které se zavázaly přijmout děti z ohrožených oblastí. Do zemí východního bloku odcestovalo více než 25 000 dětí, z toho přibližně 5 000 našlo nový domov v Československu. Po porážce komunistů v roce 1949, proběhla druhá fáze řecké emigrace, která bývá nazývaná, jako tzv. velká emigrace. Byla složena převážně z řad dospělých mužů a žen a do států východního bloku odešlo více než 80 000, do Československa přibližně 12 000 osob.

Většina příchozích řeckých občanů považovala svůj pobyt v naší republice pouze za dočasný a doufala v brzký návrat do Řecka. Repatriace proběhla ve třech etapách a nejsilnější rozměry nastaly po vítězství Panhelenského socialistického hnutí (PASOK) v parlamentních volbách v roce 1981. Následně začal platit nový zákon, který zrušil veškerá omezení pro návrat Řeků zpět do své vlasti. Někteří však i přes uznání repatriace v tehdejší Československu zůstali a žijí tu dodnes. Příslušníci hlásící se

k řecké národnostní menšině, našli v naší republice nový domov, zařídili si plnohodnotný život a v současnosti se jedná již o čtvrtou generaci Řeků.

V práci jsou dále přiblíženy zvyky, tradice a kulturní hlediska, které si řecká národnostní menšina stále zachovává. Řekové jsou velmi hrdým národem a mnohdy byly zvyky a tradice to jediné co si do nového bydliště s sebou přinesli. Znamenalo to pro ně pojitko se svým vzdáleným domovem. Proto i v dnešní době patří jejich dodržování k podstatným pilířům řecké národnosti. Tradice tvoří důležitou roli v každodenním životě Řeků.

Cílem bakalářské práce bylo analyzovat literaturu zabývající se životem řecké národnostní menšiny v České republice s akcentem na Jihomoravský kraj. Objasnit stěžejní aspekty spojené s migrací Řeků v polovině 20. století v souvislosti s občanskou válkou a příchodem na území tehdejšího Československa.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

- BOTIG, K. *Řecko pevnina*. 3.vyd.Praha: Mairdumont, 2007. ISBN 978-3- 8297-6248-9.
- BOTU, A., KONEČNÝ, M. *Řečtí uprchlíci. Kronika řeckého lidu v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 1948-1989*,Praha: Řecká obec Praha, 2005. ISBN 80-239-5462-8.
- BUDILOVÁ, L. et al., *Policista v multikulturním prostředí*. Praha: 2005. ISBN 80-903510-1-8.
- CIRONIS, P. *Akce řecké děti 1948*. Státní Okresní archiv Rokycany: 2001.
- DOSTÁLOVÁ, R. OLIVA, P. VAVŘÍNEK, V. *Řecko*, Praha: Libri, 2002. ISBN 80-7277-110-8.
- HRADEČNÝ, P. et al., *Dějiny Řecka*. Praha:Nakladatelství Lidové noviny, 1998. ISBN: 80-7106-192-1.
- JIRÁSKOVÁ, V. *Základy společenských věd*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. ISBN 80-86432 -66-1.
- KRÁLOVÁ, K. et al., *Vyschly nám slzy...Řečtí uprchlíci v Československu*. Praha:Dokořán, 2012. ISBN 978-80-7363-146-2.
- MAŘÍKOVÁ, H. PETRUSEK, M. VODÁKOVÁ, A. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-164-1.
- OTČENÁŠEK, J.: *Řecká národnostní menšina v České republice dnes*. In: Český lid, roč. 85, 2/1998.
- PAPADOPULOS, L., Ch., *Děti bouře*, Praha: 1998.
- ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-648-9.
- TSIVOS, K. *Řecká emigrace v Československu (1948-1968)- Od jednoho rozštěpení ke druhému*. Praha:Dokořán, 2012. ISBN 978-80- 7363-404-9.

Seznam použitých internetových zdrojů

ASOCIACE ŘECKÝCH OBCÍ V ČR. *Řecké lidové tance a hudba* [online] 2013 [cit. 2013-01-07]. Dostupné z: <http://www.arovcr.cz/soubory.htm>

ASOCIACE ŘECKÝCH OBCÍ V ČR. *Řecké tradiční kultura* [online] 2013 [cit. 2013-01-07]. Dostupné z: <http://www.arovcr.cz/kultura.htm>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Obyvatelstvo podle národnosti* [online] 2013 [cit. 2013-01-05]. Dostupné z:
[http://www.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/t/57004FD457/\\$File/Kapitola2.pdf](http://www.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/t/57004FD457/$File/Kapitola2.pdf)

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Obyvatelstvo podle pohlaví, národnosti a věku na území Jihomoravského kraje* [online] 2013 [cit. 2013-01-05]. Dostupné z:
[http://www.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/t/57004FD457/\\$File/Kapitola2.pdf](http://www.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/t/57004FD457/$File/Kapitola2.pdf)

LYCEUM ŘEKYŇ V ČESKÉ REPUBLICE. *O nás* [online] 2007 [cit. 2013-01-14]. Dostupné z: <http://www.lyceumrekyn.cz/onas.html>

LYCEUM ŘEKYŇ V ČESKÉ REPUBLICE. *O tradicích* [online] 2007 [cit. 2013-01-07]. Dostupné z: http://www.lyceumrekyn.cz/tr_otradicich.html

LYCEUM ŘEKYŇ V ČESKÉ REPUBLICE. *Vánoce* [online] 2007 [cit. 2013-01-12]. Dostupné z: http://www.lyceumrekyn.cz/tr_svatky1.html

MEZIKULTURNÍ DIALOG. *Řecká kulturní identita* [online] 2013 [cit. 2013-01-20]. Dostupné z: <http://www.mezikulturnidialog.cz/recka-kulturni-identita.html>

RADA VĚDECKÝCH SPOLEČNOSTÍ. *Česká společnost novořeckých studií* [online] 2013 [cit. 2013-01-20]. Dostupné z: <http://rvs.paleontologie.cz/spolecnosti/spol-51/>

ŘECKÁ OBEC BRNO. *O řecké obci* [online] 2013 [cit. 2013-01-20]. Dostupné z: <http://www.robrno.cz/o-recke-obci/>

ŘEKOVÉ V ČECHÁCH [online] 2013 [cit. 2013-01-07]. Dostupné z: http://krajane.czu.cz/geografie/doku.php?id=rekove_v_zechach

VINAŘSTVÍ ILIAS. [online] 2008 [cit. 2013-01-10]. Dostupné z: <http://www.ilias.cz/index1.html>

SPOLEČNOST PŘÁTEL JIŽNÍCH SLOVANŮ. *Útěk za životem* [online] 2009 [cit. 2012-12-08]. Dostupné z: <http://www.spjs.cz/galerie.php?cat=Slo>

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Řecká národnostní menšina* [online] 2009 [cit. 2012-12-07]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/mensiny/recka-narodnostni-mensina-16156/>

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Rada vlády pro národnostní menšiny* [online] 2009 [cit. 2012-12-07]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/historie-a-soucasnost-rady-15074/>

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Rada vlády pro národnostní menšiny* [online] 2012 [cit. 2012-12-07]. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnm/statut_rady_leden_2012.pdf

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Rada vlády pro národnostní menšiny* [online] 2012 [cit. 2012-12-07]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/historie-a-soucasnost-rady-15074/>

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Rada vlády pro národnostní menšiny* [online] 2013 [cit. 2013-01-14]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/nm-rekove-6646/>

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České Republiky, (Ústava ČR). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1993, [online] 2010 [cit. 2012-12-07]. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=z&id=22427>

Zákon č.2/1993, Listina základních práv svobod, In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1993, [online] 2010 [cit. 2012-12-07]. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5989>

Zákon č. 273/2001 Sb., *O právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších úprav*, s. 6461-6463. Dostupné z <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3682>

Zákon č. 326/1999 Sb., *O pobytu cizinců na území ČR, a o změně některých zákonů (zákon o pobytu cizinců)*. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, [online] 2010 [cit. 2012-12-07]. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3323>

SEZNAM TABULEK

Seznam tabulek

Tabulka 1: Obyvatelstvo podle národnosti	40
k 1. 3. 2001 na území České republiky	
Tabulka 2: Obyvatelstvo podle pohlaví, národnosti.....	41
a věku na území Jihomoravského kraje	

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Rozhovor.....	III - V
Příloha B – Fotografie.....	VI - VII

Příloha:A

Rozhovor s p. GEORGIOSEM ILIASEM

Vaši rodiče byli Řekové?

„Ano, rodiče byli Řekové. Otec se narodil v Soluni a máma v malém městečku Jevgelia na řecko-makedonské hranici.“

Proč odešli z Řecka?

„Rodiče se ocitli v Česku v roce 1949 v důsledku občanské války, která vypukla mezi levicově a pravicově orientovanými Řeky. Boj o moc prohrála levice a nezbylo jim jiné východisko než emigrovat do států s komunistickým zřízením. Poměrně velká část těchto emigrantů zamířila do Československa. Moji rodiče se poznali v tehdejší Československu v roce 1952.“

Vy jste se narodil v Řecku nebo až v Československu?

„Já jsem se narodil už v tehdejší Československu v Brně.“

Cítíte se více tedy jako Čech nebo jako Řek a která země je Vám bližší?

„Já osobně asi vzhledem k tomu, že jsem se narodil v Brně, se cítím spíše Čechem, alespoň čím jsem starší, tím více si to uvědomuji. Dalším rozměrem toho kam patřím, je i moje profese vinaře. Jde o spojení s půdou a krajem, v němž žiji a pracuji.“

Umíte Řecky?

„V mém mládí se doma mluvilo řecky. Později, když jsem již chodil do základní školy, jsem postupně začal odpovídat rodičům česky a dnes je moje znalost řečtiny spíše pasivní.“

Znáte historii Řecka?

„V mládí jsem si o historii Řecka pár knih přečetl, a ty o starověkém období byly zajímavější. Novodobější historie již nebyla tak slavná a příkladná.“

Byl jste se podívat v Řecku v místě, odkud pocházejí Vaši rodiče?

„Před dvěma lety jsem byl poprvé v Řecku na dovolené a nestačil jsem se divit. Jazyk mých rodičů se vyvinul do modernější podoby a řadu slov jsem slyšel poprvé a nebylo jednoduché Řekům rozumět. Rád bych Řecko ještě navštívil. Příroda ve spojení s mořem a historickou architekturou ve mně vyvolává velmi příjemné emoce. Lidé jsou také příjemní, ale jejich naturel mi již zcela nevyhovuje.“

Dodržujete nějaké řecké zvyky?

„Řecké národní zvyky asi nedodržuji. Jednak proto, že moji rodiče mě k tomu nevedli, a také proto, že jsem měl kamarády spíše Čechy a byl jsem členem dětských turisticko-tábornických organizací. To mě bavilo mnohem víc než řecké taneční zábavy.“

Navštěvujete v současnosti řecké taneční zábavy?

„Já jsem od přírody ostýchavější a tanec a zpěv jsem nevyhledával. Přesto jsem z donucení pár řeckých zábav absolvoval, ale to mě jenom utvrdilo v mém odporu vůči tanečním zábavám obecně.“

Jste v kontaktu s nějakou řeckou organizací či spolkem působící na území České republiky?

„V roce 2008 jsem byl řeckou organizací v Brně (Řeckou obcí) požádán o sponzorský dar (víno) na vernisáž, která se uskutečnila na mikulovském zámku u příležitosti šedesátého výročí emigrace řeckých občanů, kteří byli přechodně ubytováni v Mikulově v záchytném táboře. To byl taky první a poslední kontakt s organizovanou řeckou komunitou.“

Vaše děti umí řecky?

„Moje děti řecky neumí. Já je to neumím naučit a ony samy zatím zájem neprojeví. Třeba se to jednou v budoucnu změní, ale spíše o tom pochybuji. Asi jsem v nich nevypěstoval ten správný zápal.“

Sledujete, co se děje v Řecku?

„Přiznám se, že nesleduji programově, co se děje v Řecku. V současné době se sdělovací prostředky Řeckem zabývají častěji, ale je to zaměřeno spíše na ekonomiku.“

Příloha: B

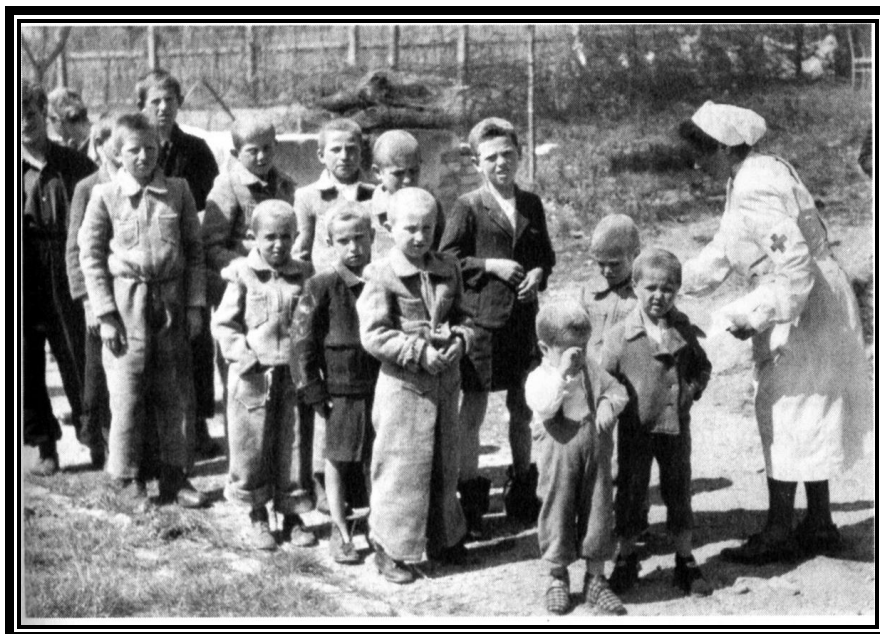
Obrázek 1: Prozatímní potvrzení totožnosti pro děti z Řeck

<p style="text-align: center;">Poučení.</p> <p>Toto prozatímní potvrzení totožnosti je vyhotoveno trojmo. Jeden stejnopis má dítě (opatrovník, ústav, rodina), druhý je pro bezpečnostní referát okresního národního výboru (úřadovnu národní bezpečnosti) místa bydliště, třetí pro zemský národní výbor, bezpečnostní odd. II/11 v Brně, které vede ústřední evidenci dětí. Každou změnu v pobytu dítěte musí opatrovník (ústav, rodina) hlásiti do 5 dnů okresnímu národnímu výboru (úřadovně národní bezpečnosti) dosavadního bydliště dítěte. Okresní národní výbor uvědomí o změně pobytu místní národní výbory a stanice SNB dosavadního i nového bydliště dítěte a zemský národní výbor v Brně, odd. II/11. <u>Současně odstoupí druhopis prozatímního potvrzení totožnosti okresnímu národnímu výboru (úřadovně národní bezpečnosti) nového bydliště dítěte, který jej zařadí do kartotéky cizinců.</u> Změnu pobytu v prozatímním potvrzení totožnosti dítěte provede místní národní výbor nového bydliště.</p>	<p style="text-align: center;">REPUBLIKA ČESKOSLOVENSKÁ.</p> <p style="text-align: center;">Prozatímní potvrzení totožnosti pro děti z Řeck.</p> <p style="text-align: right;">579-48</p>
---	--

<p><i>Pohlaví: mužské</i></p> <p>ÚNV - úřadovna národní bezpečnosti — okresní národní výbor v _____ potvrzuje tímto podle podobenky a podle výpovědi <i>Jaroslav Bartomas</i> totožnost níže uvedeného(ho) <i>Lisavka</i> naroz. dne _____ roku _____ v _____ okres _____ poslední bydliště v Řecku _____ příchod do ČSR _____ bydliště (pobyt) _____</p> <p>Popis osoby:</p> <p>postava _____ ústa _____ vlasy _____ vousy _____ oči _____ zuby _____ nos _____ zvl. znamení _____</p>	<p>Pobyt se povoluje v místě určeném ZNV — zemskou péčí o mládež v Brně.</p> <p>Celkový zdravotní stav podle posudku lékaře: _____</p> <p style="text-align: center;">Podobenka</p> <p>Změny pobytu: _____</p> <p>Evidenční čís. dítěte <i>077</i> Vystaveno dne _____ pod č. _____ L. S. podpis.</p>
---	---

Zdroj: Státní okresní archiv Břeclav se sídlem v Mikulově

Obrázek 2: Příjezd řeckých dětí do Mikulova roku 1948

Zdroj: Státní okresní archiv Břeclav se sídlem v Mikulově

Obrázek 3: Seznam řeckých dětí, ubytovaných v Záchytné stanici v Mikulově.

S e z n a m		
Řeckých dětí, ubytovaných v Záchytné stanici v Mikulově.		
1. Karajskakis	Georgios	885
2. Nosios	Traikos	1245
3. "	Georgios	1600
4. "	Sofia	1565
5. "	Andreas	1460
6. Memu	Maria	1979
7. "	Vasilis	354
8. Kejsakakis	Christos	807
9. Potziou	Andonia	1358
10. Fantu	Viktorie	625
11. Rufu	Jordanu	1885
12. Fusy	Maria	1241
13. "	Periklis	1141
14. Tare	Eleftheria	1961
15. "	Afrediti	1193
16. "	Thomai	1878
17. "	Konstantina	1362
18. Dulus	Simion	1968
19. Digelas	Janis	1285
20. "	Georgios	1026
21. "	Sofia	376
22. Manu	Christula	1350
23. "	Stavrula	543
24. "	Kostas	1498
25. "	Janis	1705
26. Sama	Dimitrula	1834
27. "	Stavros	582
28. Gapkos	Dimitrios	1994
29. Gapku	Efterpi	1223
30. Gapkos	Christos	1726
31. Lioros	Asanasios	1238
32. "	Sotiris	1853
33. "	Christos	1474
34. Lombardis	Zisis	578
35. "	Elene	597
36. Rofos	Anastazia	1104
37. Gapku	Elene	1914
38. "	Christina	500
39. "	Lazaros	1457
40. "	Iraklis	1407
41. "	Naum	1076
42. Troka	Sofia	1455
43. "	Christos	887
44. Kesiky	Sofia	1142
45. Papachristu	Joana	1111
46. "	Theodora	1604
47. "	Evangelia	1793

Zdroj: Státní okresní archiv Břeclav se sídlem v Mikulově

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Zdeněk Procháska

Obor: Bezpečnostní studia

Forma studia: Kombinované studium

Název práce: Řecká národnostní menšina s akcentem na Jihomoravský kraj

Rok: 2013

Počet stran textu bez příloh: 48

Celkový počet stran příloh: 5

Počet titulů české literatury a pramenů: 13

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 0

Počet internetových zdrojů: 22

Vedoucí práce: Mgr. Jana Zachová